

Key Account Management Hospital

Starostlivosť o kľúčového zákazníka v nemocničnom segmente

Edukácia a rozvoj osobnosti

Novinka vo vzdelávaní MED-ART educatio

Novela zákona o lieku

Všetko důležité o zabezpečení dostupnosti liekov

Informácie o nových liekoch a produktoch pre lekárne

Servisné informácie a aktivity spoločnosti MED-ART

Informácie o odborných podujatiach

Odborné články z oblasti farmácie a medicíny

KYSLÍKOVÁ VODA

— VODA, KYSLÍK, ENERGIA, ZDRAVIE —

BEZ VODY ČLOVEK VYDRŽÍ TÝŽDEŇ. BEZ KYSLÍKA 5 MINÚT. DVE NAJDÔLEŽITEJŠIE
ESENCIE ŽIVOTA. SPOJILI SME ICH PRE VÁS. NOVÁ KATEGÓRIA NA TRHU – **OXYWATER**.
NEPOROVNATEĽNÁ S VODOU, NEPOROVNATEĽNÁ S ENERGETICKÝMI NÁPOJMI.
ÚPLNE NOVÁ KATEGÓRIA.

VAŠA
— LEKÁREŇ —

VODA • KYSLÍK • ENERGIA • ZDRAVIE

KOHÚTIKOVÁ VODA MÁ OBSAH KYSLÍKA 7- 9 mg/l. KYSLÍKOVÝCH VÔD NA TRHU U NÁS,
AJ VO SVETE, NÁJDETE VIACERO. ZVÝČAJNE SÚ BALENÉ VO VEĽKÝCH BALENIACH,
V PLASTE ALEBO SKLE, ČISTÉ ALEBO SLADENÉ CUKROM ČI UMEĽMI SLADIDLAMI.
VĎAKA PRIRODZENEJ ANTISEPTICKOSTI TAKTO KONCENTROVANÉHO KYSLÍKA MÔŽETE
POCÍTIŤ: • PRIRODZENÁ ENERGIA – 10x VIAC O₂ AKO V PITNEJ VODE • ANTIAGING NA
PLEŤ – POUŽÍVAJTE AKO OMLADZUJÚCE PROTIZÁPALOVÉ TONIKUM DENNE • PRÍLEV
KONCENTRÁCIE – VHODNÝ PRI ŠOFÉROVANÍ • NULA CUKOR, NULA SLADIDLO, NULA KOFEÍN,
NULA TAURÍN, NULA KONZERVANTOV • POCIT LAHKOSTI V ŽALÚDKU • PROTIZÁPALOVÝ
ÚČINOK VYSOKO KONCENTROVANÉHO O₂ • POCIT ČISTÝCH HLASIVIEK • HLADKÝ POCIT
ZUBOV VĎAKA ANTISEPTICKEJ SCHOPNOSTI O₂ • ZVÝŠENÁ VÝKONNOSŤ PRI ŠPORTE •
PODPORA MOZGOVEJ ČINNOSTI

PRODUKT A JEHO BENEFITY

OXYWATER MÁ OBSAH 250 ml. OBSAHUJE 0 KALÓRIÍ. ENERGIA LEN Z PRIRODZENÉHO ZDROJA – Z VYSOKO
KONCENTROVANÉHO KYSLÍKA. DENNÁ ODPORÚČANÁ DÁVKA: 1 PLECHOVKA 250 ml (DÁVKA KYSLÍKA = 22,5mg/l).

KYSLÍK A VODA SÚ
ZÁKLADNÉ ZLÚČENINY
PRÍRODY. ICH ROVNOVÁHA
URČUJE ŽIVOTNÚ VITALITU.
ZÍSKAŤ VODU S VYŠŠÍM
OBSAHOM KYSLÍKA
ZNAMENÁ ZÍSKAŤ VYŠŠIU
KVALITU ŽIVOTA
PRE ČLOVEKA.

MOZOG SPOTREBÚVA 20 %
Z CELKOVÉHO OBSAHU
KYSLÍKA V TELE. PROSTRED-
NÍCTVOM CIRKULÁCIE KRVÍ
SA ZLEPŠUJE ABSORPCIA
VÝŽIVY A ZÁSODOVANIE
TKANÍV KYSLÍKOM.
V MERANIACH SA
TRANSPORTOM KYSLÍKOVEJ
VODY DO MOZGU
DOSIAHLO ZLEPŠENIE
REGULAČNÝM
MECHANIZMOV V TELE.

KYSLÍK SA POVAŽUJE
ZA ÚČINNÝ PROSTRIEDOK
NA UDRŽIAVANIE ZDRAVIA,
KRÁŠY A FYZICKEJ KONDÍCIE
UŽ OD R.1960, KEDY
N. SIROTIŇ, ČLEN AKADÉMIE
LEKÁRSKÝCH VIED V ZSSR
ZAREGISTROVAL METÓDU
KYSLÍKOVÝCH KOKTEILOV.
PRI JEHO MERANIACH SA
U ŠPORTOVCOV ZVÝŠIL
VÝKON PRIEMERNE O 30 %.

SLIZNICA ŽALÚDKA A ČREVÁ
NEABSORBUJÚ KYSLÍK O NIČ
HORŠIE AKO MECHÚRIKY
PLŮC. ZVÝŠENIE
KONCENTRÁCIE PRI
ŠOFÉROVANÍ MÔŽE BYŤ
DÔLEŽITÝM FAKTOROM
PRE ŠOFÉRA, KTORÝ HĽADÁ
ALTERNATÍVU
ENERGETICKÉHO NÁPOJA
BEZ STIMULANTOV
A CUKRU.

PITIE OKYSLIČENEJ VODY
PREDSTAVUJE URČITÝM
SPÔSOBOM NÁVRAT
K POČIATOČNEJ FÁZE
ČLOVEKA (PRENATÁLNE
OBDOBIE), ČO MÔŽE MAŤ
ROZHODUJÚCI VÝZNAM
PRE MEDICÍNU
V BUDÚCNOSTI.

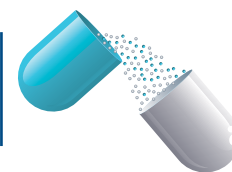
MED-ART

z čísla vyberáme

5 MALÝ PRINC SO SVOJÍM DETSKÝM POHĽADOM

Malého princa čítal asi každý, ale v rôznom
veku, a preto sa naše názory na príbeh rôznia.
„Dospelí sú dnes vystresovaní, zacyklení,
ponorení do seba, pôsobí na nich politika,
financie...”

12 NOVELA ZÁKONA O LIEKU

Pacienti v Slovenskej republike, ale aj lekárnici, už
dlhšiu dobu zisťujú nedostatok určitých liekov, ktoré
distribučné spoločnosti nemajú na sklade. V ostat-
nom roku sa tento problém zintenzívnil natoľko, že
otázku dostupnosti liekov rieši aj Novela zákona
o lieku s účinnosťou od 1. 1. 2017.

16

MLADÁ KRV FARMÁCIE

Farmaceutická fakulta ponúka mnoho možností, ako
sa vzdelávať nielen ako lekárnici, ale aj v oblasti
biznisu. Fakulta ponúka mnoho seminárov vedených
bývalými študentmi našej fakulty, ktorí momentálne
pracujú vo veľkých farmaceutických spoločnostiach,
alebo sú úspešnými majiteľmi lekární.

VŠEOBECNÁ
ZDRAVOTNÁ
POISTOVŇA

20

ZDRAVOTNÉ POISTENIE NOVINKY OD 1. 1. 2017

Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., dáva svojim
klientom do pozornosti niektoré novinky, ktoré od
1. 1. 2017 prináša Novela zákona č. 580/2004 Z.z.
o zdravotnom poistení.

30

NA SVÄTÉHO JURAJA VYLIEZAJÚ TIEŽ KLIESTE

„Na svätého Juraja vyliezajú hady z dier,“ hovorí
známa pranostika a má pravdu. Sviatok sv. Juraja
prípadá na 24. apríla, to už býva tak teplo, že
vzrastá aktivita živočíchov, ktoré majú premenlivú
telesnú teplotu. Platí to aj pre najčastejšie a naj-
neprijemnejšie z vonkajších cudzopasníkov psov
a mačiek – kliešte.

Publikované články vyjadrujú názory autorov, a preto
nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie a vyda-
vateľa. Nevyžiadané rukopisy a obrazový materiál
nevraciame. Kopírovanie, znovupublikovanie alebo
rozširovanie ktorejkoľvek časti časopisu sa povoľuje
výhradne so súhlasom vydavateľa. Redakcia nezod-
povedá za obsah a pravdivosť jednotlivých inzerátov.

www.med-art.sk

NEPREDAJNÉ

■ vydavateľ/redakcia: MED-ART, spol. s r. o., Hornočermánska 4, 949 01 Nitra, e-mail: sekretariat@med-art.sk,
tel.: 037/77 53 702, fax: 037/65 13 790 ■ Časopis MEDIUM je vydávaný za aktívnej pomoci
vedenia spoločnosti MED-ART, spol. s r. o.: PharmDr. Ján Holec, Mgr. Hilda Némethová, Ing. Jana Machalová,
MVDr. Rudolf Andraško ■ redakcia: šéfredaktorka: Beáta Račeková ■ redakčná rada: PharmDr. Petra Haár
Némethová, Ing. Zlatica Látečková, Mgr. Katarína Miháliková ■ vizuálna koncepcia, layout a tlač: APEL,
spol. s r. o., Nitra, www.apel.sk ■ vizuál obálky: Chillix – reklamná agentúra Nitra ■ distribúcia: prostredníctvom
obchodných zástupcov, vodičov a poštových zásielok zabezpečuje MED-ART, spol. s r. o.

partneri vydania:

Malého princa čítal asi každý, ale v rôznom veku, a preto sa naše názory na príbeh rôznia. „*Dospelí sú dnes vystresovaní, zacyklení, ponorení do seba, pôsobí na nich politika, financie... Do toho prichádza Malý princ so svojím detským pohľadom a hovorí – neblbnite! Deťom skôr vraví to, aby zostali deťmi a zachovali si číry pohľad na svet,*“ vysvetľuje Jiří Jelínek, český režisér, ktorý v spolupráci so Starým divadlom Karola Spišáka pripravil pre našich zamestnancov a ich deti rozprávkový príbeh s názvom Môj Malý princ.

malý princ so svojím detským pohľadom

„Ten najkrajší dar je tvoje dieťa, rodina a najväčším poďakovaním ich šťastie...“

Aj keď Môj Malý princ je svetoznámy príbehom len inšpirovaný, predstavenie zachováva atmosféru knihy. „*Naším zámerom bolo, aby hra nebola nejako intelektuálne zatažená, veľa malých divákov sa v našom divadle s Malým princom stretne prvýkrát v živote, nepredpokladám, že by ho niekto čítal v 6 rokoch. Toto predstavenie rodinného typu však môže byť východiskovým bodom k tomu, aby si deti potom doma knižku spolu s rodičmi prečítali,*“ objasňuje Jelínek.

Divadelné predstavenie spestrené bábkami ako sú maľušky a javajky deti nevtieravou formou vtiahlo do deja. Spolu s Malým princom cestovali v čase a v priestore, spolu s ním prežívali rôzne smutné, ale tiež veselé situácie, s ktorými sa Malý princ na svojich cestách stretával. Dôkazom boli spontánne reakcie malých i veľkých „cestovateľov“ v hľadisku.

A na záver, ako každý rok, sa ani teraz v divadle nezabudol zastaviť sv. Mikuláš. V množstve listov, ktoré dostal do poštovej schránky, našťastie neprehliadol list od vedenia spoločnosti MED-ART, v ktorom bolo úctivé oslovenie a zoznam všetkých dobrých detí našich zamestnancov. S radosťou pozvanie prijal, prišiel medzi nás a všetky deti odmenil mikulášskym balíčkom plným sladkých dobrôt.

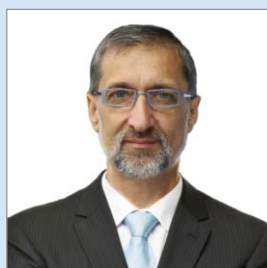
Deti oslovili sladkosť, šantenie Malého princa s rozprávkovými bytosťami, no nás rodičov, usporiadateľov a vedenie spoločnosti MED-ART hrial príjemný pocit, že sa nám opäť na konci roka podarilo vytvoriť príjemnú predvianočnú rodinnú atmosféru. Že sme si aj v hektike konca roka dokázali povedať – neblbli! , veď ten najkrajší dar je moje dieťa, rodina a najväčším poďakovaním ich šťastie a spontánny úsmev na ich tvárach...

Beáta Račeková

príležitosti, vďaka ktorým chutí život

MED-ART vám prináša príležitosť
zdokonaľiť sa vo svojej profesii

V jedno nedeľné dopoludnie, keď bola u nás naša malá vnučka, dala jej moja manželka tri cukríky so slovami, že viac ich teraz nedostane, lebo potom by nezjedla obed. Prvé dva cukríky spapala vnučka okamžite. Pri treťom už začala váhať – chvíľu ho držala v ručičke a iba naň pozerala. O chvíľu ho začala cmúľať. Potom ho odložila naspäť do papiera a o chvíľu ho opäť vybrala a pocmúľala. Keď som ju takto pozoroval, rozmýšľal som, čo asi takému dieťaťu prebieha v mysli. Vie, že ten cukrík je posledný a tak si ho chce vychutnať. Akoby tú chuť sladkého potešenia chcela cítiť čo najdlhšie. Bez toho, aby ju k tomu niekto viedol, naučila sa predĺžiť si príjemný zážitok, aj keď išlo iba o obyčajný cukrík...

PharmDr. Ján HOLEC
generálny riaditeľ MED-ART, spol. s r. o.

My, dospelí ľudia, sa v tomto od detí veľmi nelíšime. Vychutnávame si okamihy a momentálnu situáciu, ak je pre nás príjemná či neopakovateľná. Možno sme sa to tiež naučili už v detstve a časom sme zistili, že ak peknú chvíľu skutočne prečítame, stáva sa pre nás hodnotou. Pretože tie skutočne pekné chvíle v živote človeka nebývajú každý deň.

V snahe pripraviť práve takéto prežívaniahodné chvíle sme organizovali na konci minulého roka pre vás, milí farmaceuti a ostatní kolegovia, naše akcie. Veľmi si želám, aby vám príjemné zážitky z nich nepokazili ani nastávajúce legislatívne zmeny v tomto roku. Aby sila vašich zážitkov bola vždy väčšia než problémy a prekážky, ktoré naše poslanie a povolanie so sebou prináša. Práve preto mi, prosím, dovoľte, aby som vás už teraz pozval na naše ďalšie akcie, ktoré by sme radi prežili spolu s vami a radi by sme si odniesli len tie najpríjemnejšie a najprínosnejšie zážitky a okamihy z našich spoločných stretnutí.

V tomto roku sme pre vás okrem iných lákavých aktivít pripravili celoslovenské semináre pre farmaceutov a laborantov, ktoré sa uskutočnia **25. marca v Hoteli Senec, 20. mája v Hoteli Atrium v Novom Smokovci a 14. októbra v Hoteli Sitno vo Vyhniciach**. Za skutočnú perličku považujem ďalší ročník slovenského farmaceutického veľtrhu **MED-EXPO** spojený so **Zoborskými lekárnickými dňami**, ktorý organizujeme **23. septembra na Výstavisku Agrokomplex v Nitre**.

V odbornosti prednášok a v kvalitnej príprave týchto vzdelávacích aktivít vidím nielen šancu zdokonaľovať sa vo svojej profesii, ale tiež možnosť stretnúť sa s hodnotnými ľuďmi, mať prístup k novým informáciám a najmä – odniesť si so sebou práve ten dobrý pocit, o ktorom v tomto úvodníku píšem.

K tomu, aby sme tento dobrý pocit nosili pri vykonávaní nášho povolania stále so sebou, je našou vnútornou povinnosťou zostať kreatívnymi, suverénnymi a svojej profesii vernými odborníkmi. Iba vtedy budeme cítiť svoju veľkosť a silu okamihov, ktoré nám život prináša. A keď sa na našich spoločných akciách stretneme a budeme sa deliť o svoje skúsenosti a zážitky, v našich stretnutiach budeme neraz prežívať práve tie vrcholne príjemné a neopakovateľné chvíle. A vtedy si uvedomíme známu pravdu, že veľkosť pohoria sa nikdy neudáva podľa výšky údolia, ale podľa výšky vrcholu...

naša nová firemná identita

Na začiatku bola myšlienka jednotnej vizuálnej komunikácie a vôľa spraviť krok vpred, kráčať s dobou aj takouto formou. Preto sme v spolupráci s našim partnerom „Chillix – kreatívne ostrá reklama“ vytvorili koncept vizuálnej komunikácie, ktorý odráža hodnoty našej spoločnosti, posúva našu značku vpred a zvyšuje úroveň zjednotenej komunikácie s verejnosťou aj s našimi partnermi.

NOVÉ LOGO – MODERNÁ FORMA PREZENTÁCIE

„Váš úsmev je vaše logo. Vaša osobnosť je vaša vizitka. Pocit, ktorý ľudia majú po skúsenosti s vašou komunikáciou, je vašou ochrannou známkou.“

Za naším logom sa skrýva určitá symbolika a filozofia firmy. Lietadlo je symbolom rýchlosti v dodávke liekov, jeho úsmev je optimizmus, žltá farba je radosť, deň, slnko a zároveň má podnecovať tvorbu myšlienky lietadlo vs. lieky. Nový vizuálny štýl našej spoločnosti vychádza práve z tejto symboliky. Dôležitá je pre nás kontinuita filozofie a jej zhmotnenie v aktuálnych potrebách komunikácie.

Snahou našej spoločnosti bolo vždy sledovať trendy a ísť s dobou, využívať technológie súčasného sveta, inovatívne prístupy komunikácie a moderné formy prezentácie. Pri kreovaní novej jednotnej vizuálnej identity spoločnosti sme vychádzali z aktuálnych trendov s cieľom kombinácie tradícií a nadčasovosti. V súčasnosti je trendom vizuálnej komunikácie jednoduchosť. V modernom grafickom dizajne už nenájdete komplikované grafické prvky, prehnané a prekombinované efekty, ale vizuálnu čistotu. Medzi aktuálne trendy patrí aj flat design. Týmto grafickým štýlom sa vo svojej komunikácii inšpirovali aj spoločnosti ako Google alebo Microsoft. My sme ho aplikovali ako nový koncept jednotnej vizuálnej identity spoločnosti MED-ART. Flat design je minimalistický prístup, ktorý kladie dôraz na funkčnosť a prehľadnosť. Vizuál v tomto dizajne sa vyznačuje ostrými hranami, svetlými farbami, dvojdimenzionálnymi ilustráciami, plochými tieňmi a jednoduchou typografiou.

Veríme, že sa vám nový dizajn bude páčiť a zároveň vám bude odrážať hodnoty spoločnosti ako domov, tradícia, serióznosť a istota. Pripravili sme si pre vás jeho krátku ukážku:

V roku 2017 sme pre vás, milí návštevníci našich seminárov, pripravili projekt MED-ART educatio súvisiaci so sústavným vzdelávaním zdravotníckych pracovníkov. Tento projekt a zároveň označenie nášho seminára touto značkou garantuje:

- novinky a inovácie
- aktivity SLeKu a priblíženie aktuálnej činnosti
- prednášajúceho zo zahraničia
- nácvik praktických zručností (workshop)

Cieľom projektu je naplniť pravú podstatu edukácie súvisiacu s rozvojom osobnosti, a to okrem vzdelávania zahnúť do programu seminára aj školenie a nácvik praktických zručností prioritne v oblasti farmácie, nevynímajúc oblasti s podnikaním v tejto oblasti súvisiace ako ekonómia a ekonomika a i.

Doména edukácie teda zahŕňa vzdelávanie, kedy je naším cieľom zostaviť program, ktorý rozšíri vaše vedomosti a pomôže vám vo výkone vášho povolania. Okrem skúsených prednášajúcich zo Slovenska môže byť pre vás obohatením prednášajúci zo zahraničia, pri ktorom máte možnosť dozvedieť sa z prvej ruky o poznatkoch a novinkách odborníkov z inej krajiny bez nutnosti vycestovania.

Ďalej doména edukácie zahŕňa školenie, kedy si sami môžete budovať postoje k značkám a ich produktom pôsobiace v oblasti farmácie, napr. k novinkám na trhu a sami si vytvoriť preferencie.

V neposlednom rade zahŕňa edukácia nácvik praktických zručností, čo je hlavnou novinkou projektu, kedy nám ide o rozvoj vašich schopností a zručností najmä praktického charakteru vo forme workshopov. Naším cieľom je zorganizovať pre vás atraktívnejší seminár, na ktorom si môžete nadobudnuté vedomosti vyskúšať priamo na mieste, a tým zažiť vzdelávanie zábavnejšou a atraktívnejšou formou.

semináre v roku 2017

V roku 2017 môžete navštíviť

semináre pre farmaceutov:

- **25. 3. 2017**
Hotel Senec, Senec
- **20. 5. 2017**
Hotel Atrium, Nový Smokovec
- **14. 10. 2017**
Hotel Sitno, Vyhne

Ďalej **seminár pre medicínsko-technických pracovníkov:**

- **3. 6. 2017**
Hotel Družba, Jasná

A samostatným seminárom je **MED-EXPO – Slovenský farmaceutický veľtrh s medzinárodnou účasťou a IV. Zoborské lekárnické dni**, ktoré sa uskutočnia dňa **23. 9. 2017** v Nitre na Výstavisku Agrokomplex.

Tešíme sa na stretnutia s vami.

Dňa 14. februára 2017 nitrianske Kongresové centrum uvítalo účastníkov odborného seminára, ktorý organizovala RLeK Nitra v spolupráci s MED-ARTom a spoločnosťou Herb-Pharma AG, Schweiz. Naším cieľom bolo pripraviť ďalší odborný seminár pre farmaceutov v rámci sústavného vzdelávania SLeK, poskytnúť nové skúsenosti, postrehy a trendy v liečbe v príjemnom prostredí Kongresového centra vo veľmi výnimočný deň, v deň Sv. Valentína.

Beauty Day Valentín

v Kongresovom centre MED-ART

HERB-PHARMA ŠIROKÝ VÝBER A VYSOKÁ KVALITA PRODUKTOV

Herb-Pharma je spoločnosť s niekoľko-ročnými skúsenosťami vo výrobe nutraceutík, cosmeceutík, farmaceutík a zdravotníckych prostriedkov, uplatňujúca najmodernejšie vedecké poznatky a výrobné technológie. Prichádza na globálny trh s jasnou koncepciou a víziou pre konečného zákazníka, s víziou zdravia človeka, založeného na prírodných a biotechnologických produktoch.

Spoločnosť prevádzkuje vlastné vývojové a výrobné pracoviská. Na príprave, vývoji a testovaní surovín a finálnych prípravkov sa podieľa tím vedcov, biológov, lekárov, farmaceutov a chemikov za účelom dosiahnutia špičkovej kvality, maximálnej

účinnosti a šetrnosti prípravkov. Prípravky sú podrobované mnohým náročným testom – mikrobiologickým kontrolám, chemicko-fyzikálnym testom, testom dermálnej znášanlivosti, testom bezpečnosti pre zdravie človeka.

Je uznávaná vďaka neustálemu rozvíjaniu svojich tvorivých schopností, ako aj vďaka mnohým osvedčeným produktom a napredujúcemu vývoju nových výrobkov. Predaj výrobkov sa realizuje aj v krajinách ako sú Česko, Maďarsko, Rumunsko, Poľsko, Španielsko, Anglicko a Spojené arabské emiráty. Cieľom spoločnosti je už niekoľko rokov vytvoriť a skomercializovať na trhu udržateľný reťazec inováčnej starostlivosti, založenej na formálnej a vedeckej odbornosti.

BEAUTY DAY ODBORNÁ STAROSTLIVOSŤ NA PRÍRODNEJ BÁZE

V každodennom zhone pod tlakom povinností si mnohokrát ani neuvedomujeme, ako sa striedajú dni pracovné i sviatočné, a tak sme sa zhodli, že bude pre nás výnimočnou výzvou zrealizovať vzdelávaciu akciu v deň, kedy sa vieme ženám pracujúcim v lekárňach priblížiť o niečo viac a poďakovať sa im za každodennú prácu.

Na Valentína v Kongresovom centre MED-ARTu uvítali zástupcovia spoločností Herb-Pharma a MED-ART farmaceutky a laborantky, aby sa spoločne venovali témam ako sú:

- starostlivosť o pleť a pokožku
- ušná hygiena
- chrípka a prechladnutie
- zápaly pošvy a ich prevencia

Z pohľadu odborníka sa jednotlivých odborných tém zhostil Ing. Ondrej Michlo, predseda predstavenstva Herb-Pharma AG Schweiz, ktorý podrobne vysvetlil problematiku účastníkom seminára.

Odborný zámer podujatia splnil očakávania všetkých zúčastnených, ktorých pozornosť aktívnou prezentáciou upútal aj výkonný riaditeľ Jozef Pastier, MBA. Obohatením akcie, zvlášť pre dámy, bolo odborné líčenie kozmetickej poradkyne firmy Mary Kay.

Potešením každého organizátora takýchto podujatí je početná účasť a aktívne publikum. Zaujímavá téma poskytla priestor na podnetnú diskusiu a prednášajúci odborníci odovzdali farmaceutkám a laborantkám opäť mnoho poznatkov a zároveň si v pracovnej atmosfére vymenili cenné rady a skúsenosti.

Ing. Drahomíra Košalková,
špecialista nákupu MED-ART, spol. s r. o.

MED-ART

Tradičný veľkodistribútor liekov, spoločnosť MED-ART, neustále hľadá cesty ako skvalitniť služby poskytované svojim zákazníkom. Jedným z riešení bolo zavedenie systému Key Account Management Hospital – starostlivosti o kľúčového zákazníka v nemocničnom segmente. Po vyše ročnom fungovaní tohto systému sme chceli zistiť, ako vnímajú jeho realizáciu v praxi tí, ktorých sa dotýka najviac.

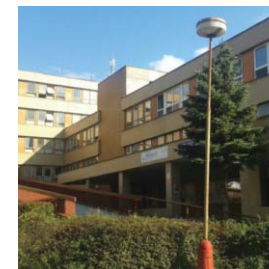
prvý rok fungovania projektu Key Account Management Hospital

Nemocničným farmaceutom sme položili nasledujúce otázky:

- 1 **Mohli by ste nám stručne predstaviť vašu nemocnicu, resp. nemocničnú lekárňu?**
- 2 **V čom je špecifická problematika segmentu nemocničných lekární a ako vám vedia pri jej riešení pomôcť vaši dodávatelia?**
- 3 **Ako hodnotíte realizáciu Key Account Management Hospital, ktorý pred rokom zaviedla spoločnosť MED-ART, resp. v čom vidíte možnosti jeho zlepšenia?**

NEMOCNICA S POLIKLINIKOU POVAŽSKÁ BYSTRICA

Mgr. Michal Smolnický, vedúci nemocničnej lekárne

1 Nemocnica s poliklinikou Považská Bystrica poskytuje všeobecnú a špecializovanú zdravotnú starostlivosť v odboroch schválených MZ SR. V súčasnosti disponuje 478 lôžkami, 12 lôžkovými oddeleniami, 6 SVALZ a 3 JAS. Dňa 4. 8. 2011 nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie, ktoré povoľuje NsP poskytovať lekárenskú starostlivosť v obore lekárenstvo vo verejnej lekárni s oprávnením zásobovať liekmi a zdravotníckymi pomôckami ústavné zdravotnícke zariadenia.

2 Špecifickosť problematiky segmentu nemocničných lekární podľa môjho názoru tkvie najmä v netradičnom portfóliu liekov a zdravotníckeho materiálu. Jedným z typických príkladov sú niektoré A – lieky (nutnosť alokovania množstiev, úhrady), antidotá (výpadky na trhu), implantáty (úzký profil dodávateľov). Žiaľ, veľkým problémom nielen v nemocničných, ale aj vo verejných lekárnach je problematika výpadkov „bežných“ liekov, či už z dôvodu nedostatku vstupných surovín vo výrobe, reexportu resp. lukratívnosti nášho trhu. V týchto prípadoch zohrávajú veľmi dôležitú úlohu dodávatelia – distribučné spoločnosti, ktoré intervenujú u výrobcov do rozmiestnenia množstiev, sprostredkujú informácie týkajúce sa dôvodu výpadkov, predpokladaného termínu návozu atď.

3 Veľmi pozitívne, nakoľko všetky problémy súvisiace s dodávkami liekov nemusíme riešiť „cez desať ľudí“ či už v distribučnej spoločnosti alebo v obchodného zástupcu držiteľa registrácie, resp. výrobcu. Priestoru na zlepšenie bolo, je a aj bude stále. Každý odberateľ (lekárňu, NsP), obchodný partner je špecifický, a preto som toho názoru, že túto problematiku je možné riešiť len individuálne.

Ing. Mikuláš DUNDA, MPH
Key Account Manager Hospital MED-ART

FAKULTNÁ NEMOCNICA J. A. REIMANA PREŠOV

PharmDr. Zuzana Obšatníková, MPH,
vedúca nemocničnej lekárne

1 Prešovská nemocnica poskytuje zdravotnú starostlivosť obyvateľom severovýchodného Slovenska už osemdesiatdva rokov. V roku 1997 bola na počesť slávneho prešovského lekára, ktorému sa pripisuje prvá variolizácia v kontinentálnej Európe v roku 1721, premenovaná na Nemocnicu s poliklinikou Jána Adama Reimana Prešov. Výrazným medzníkom v živote nemocnice bolo jej povýšenie na fakultnú nemocnicu, ktoré sa uskutočnilo 1. septembra 2002. V spolupráci s Fakultou zdravotníctva Prešovskej univerzity zabezpečuje Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana Prešov odbornú výchovu poslucháčov vysokoškolského štúdia vo viacerých akreditovaných odboroch zameraných na výchovu odborného zdravotníckeho personálu. Nemocnica má dvadsaťpäť klinických oddelení s viac ako tisícovsto lôžkami. V posledných rokoch zaznamenalo významný rozvoj kardiocentrum. Realizujú sa tu invazívne intervencie na srdcovo-cievnom riečišti sedem dní v týždni dvadsaťštyri hodín denne. Opakovane bola ocenená odbornými lekáorskými spoločnosťami činnosť urologického oddelenia, ktoré sa môže pochváliť aj prácou s moderným extrakorporálnym litotryptorom.

Nemocničná lekáreň bola zriadená v roku 1954. Poslaním je poskytovať vysoko kvalitnú zdravotnú starostlivosť, lekárenskú starostlivosť bezpečnú pre pacienta v profesionálnom prostredí, v ovzduší vzájomného rešpektu a efektívnej komunikácie. Cieľom je prispievať k dosiahnutiu optimálnych terapeutických výsledkov a vytvárať prostredie, ktoré podporuje bezpečné, účinné a efektívne používanie liekov a zdravotníckych pomôcok. V súčasnosti pracuje v nemocničnej lekární šesť farmaceutov a dvanásť farmaceutických laborantov. Pre jednotlivé klinické oddelenia sa mesačne objedná, uchová a vydá takmer 45 000 balení hromadne vyrábaných liekov, dietetických prípravkov alebo diagnostických prípravkov in vitro, 400 000 kusov zdravotníckych pomôcok, skontroluje sa a spracuje do rôznych liekových foriem 800 kilogramov farmaceutických surovín, spotrebuje sa 2 000 kusov obalového materiálu, vybaví približne 2 000 žiadaniek, spracuje 1 000 účtovných dokladov, zdravotníckym pracovníkom sa poskytne viac ako 3 000 jednoduchých informácií a 1 500 konzultácií súvisiacich s liekmi a so zdravotníckymi pomôckami.

2 Prostredie nemocničnej lekárne sa vyznačuje špecifickým sortimentom liekov a zdravotníckych pomôcok s dôraznou požiadavkou na efektívne využívanie verejných finančných prostriedkov. Vyžaduje sa kontinuálne a flexibilné zásobovanie bez zbytočného časového odkladu. Nie je možné odkázať vybavenie požiadavky na iného poskytovateľa lekárenskej starostlivosti. Preto považujem za veľmi dôležité spolupracovať so spoľahlivým obchodným partnerom, ktorý pozná nemocničné prostredie, rozumie jeho špecifikám a potrebám, je pripravený neustále komunikovať, hľadať a pružne nachádzať riešenia vznikajúcich situácií.

3 Realizáciu Key Account Management Hospital hodnotím veľmi pozitívne. Viem, s kým môžem komunikovať častokrát v časovej tiesni pri hľadaní riešení predovšetkým v komplikovaných situáciách súvisiacich so zabezpečovaním liekov a zdravotníckych pomôcok pre našich pacientov. Som spokojná s ústretovým prístupom, s úsilím uspokojiť naše špecifické požiadavky, s efektívnym riešením problémov a tiež s tým, že je zabezpečené plnenie dohodnutých podmienok zo strany dodávateľa. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa dostávam rýchlejšie k informáciám o nových produktoch a službách, ktoré MED-ART pripravuje pre svojich klientov a ktoré sú vhodné pre prostredie, v ktorom pracujem. Napomáha to vnímať MED-ART ako seriózneho, spoľahlivého a zároveň dynamického obchodného partnera.

FAKULTNÁ NEMOCNICA S POLIKLINIKOU NOVÉ ZÁMKY

PharmDr. Zuzana Ághová,
vedúca nemocničnej lekárne

1 Fakultná nemocnica s poliklinikou v Nových Zámkoch má 21 oddelení so 740 lôžkami, spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky majú 10 oddelení a špecializované ambulancie v 18 odboroch.

Od roku 2004 FNsP spolupracuje s Vysokou školou zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety so sídlom v Bratislave, ktorá má v nemocnici zriadené klinické pracoviská. V roku 2004 bola zriadená Fakulta ošetrovateľstva a sociálnej práce sv. Ladislava.

Nemocničná lekáreň poskytuje lekárenskú starostlivosť klinikám, oddeleniam a ambulanciám FNsP. Zabezpečuje, uchováva a vydáva lieky, zdravotnícke pomôcky, dezinfekčné prípravky a diagnostiká. Vykonáva individuálnu prípravu liekov a ich kontrolu, spolupracuje pri tvorbe nemocničného liekového formulára, vykonáva kontrolu uchovávaní liekov a zdravotníckych pomôcok na oddeleniach / klinikách, vydáva vzorky na klinické skúšania liekov a vedie predpísanú dokumentáciu.

Naša lekáreň má 3 oddelenia:

- Oddelenie klinickej farmácie
- Oddelenie prípravy liekov a kontroly liečiv
- Oddelenie zdravotníckych pomôcok

2 Nemocničné lekárne majú povinnosť obstarávať lieky, zdravotnícke pomôcky a diagnostiká prostredníctvom verejného obstarávania. Príprava podkladov a samotný proces verejných súťaží je často zdĺhavý a neprináša očakávaný efekt.

Ďalším pretrvávajúcim problémom je zabezpečovanie antidot a dlhodobu nedostatkových liekov na trhu. V spomínaných problémoch vidím možnosť pomoci dodávateľov nemocničným lekárniam.

3 Zavedenie Key Account Management Hospital hodnotím pozitívne. Z pohľadu lekárne sa zlepšila komunikácia s dodávateľom a prípadné problémy sú vždy promptne doriešené.

DETSKÁ FAKULTNÁ NEMOCNICA S POLIKLINIKOU, BRATISLAVA

PharmDr. Katarína Šumská,
vedúca nemocničnej lekárne

1 Nemocničná lekáreň DFNSP poskytuje lekárenskú starostlivosť v plnom rozsahu podľa požiadaviek kliník, oddelení a ambulancií zdravotníckeho zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, najmä hospitalizovaným detským pacientom, ale tiež ambulantne liečeným pacientom. Lekárska starostlivosť poskytovaná v NL DFNSP zahŕňa zabezpečovanie, prípravu, kontrolu, uchovávanie, výdaj liekov, poskytovanie odborných informácií o liekoch a zdravotníckych pomôckach a konzultácie pri určovaní a sledovaní liečebného postupu. Nemocničná lekáreň DFNSP má päť oddelení s počtom 33 zamestnancov.

Oddelenie klinickej farmácie zabezpečuje registrované a neregistrované lieky pre hospitalizovaných pacientov, lieky kategórie A pre ambulantne liečených pacientov, vrátane somatotropných hormónov pre deti s poruchami rastu.

Oddelenie individuálnej prípravy liekov zabezpečuje prípravu gastrointestinálnych a topických liečivých prípravkov podľa individuálnych potrieb detských pacientov.

Oddelenie výdaja zdravotníckych pomôcok zabezpečuje zásobovanie zdravotníckymi pomôckami, vrátane špeciálneho zdravotníckeho materiálu a dezinfekcie.

Oddelenie prípravy sterilných liekov a kontroly liekov pripravuje špeciálne infúzne roztoky podľa individuálnych požiadaviek kliník a oddelení DFNSP, pripravuje do zásoby infúzne roztoky, ktoré sú nedostupné na trhu a diagnostické zdravotnícke pomôcky pre jednotlivé pracoviská DFNSP. Okrem toho pripravuje individuálnu parenterálnu výživu pre ležiacich pacientov, ako aj pre pacientov na domácej parenterálnej výžive. Na základe zmlúv pripravuje špeciálne infúzne roztoky a individuálnu parenterálnu výživu aj pre iné zdravotnícke zariadenia. Oddelenie zabezpečuje vstupnú, medzioperačnú a výstupnú kontrolu farmaceutických surovín a pripravovaných liekov a taktiež zabezpečuje zásobovanie kliník a oddelení nakupovanými infúznymi, irigačnými a eliminačnými roztokmi.

V priestoroch kliniky detskej hematológie a onkológie sa nachádza vysunuté pracovisko NL: Oddelenie centralizovanej prípravy cytostatik, tu pripravené cytostatické lieky sa podávajú hospitalizovaným, ako aj ambulantným pacientom. V súčasnosti s etickou komisiou DFNSP prebieha v nemocničnej lekární v spolupráci s jednotlivými oddeleniami a klinikami klinické skúšanie liekov. Pracovníci NL sa podieľajú na pregraduálnom a postgraduálnom vzdelávaní študentov SZŠ, FaF UK a SZU.

2 Špecifikácia problematiky segmentu našej nemocničnej lekárne z pohľadu distribučnej firmy spočíva v plynulom zabezpečovaní vitálnych, neregistrovaných a bežne ťažko dostupných liekov. V prípade pacientov DFNSP ide často o závažné a zriedkavé ochorenia, ktorých včasná diagnostika a liečba je rozhodujúca. Tomu zodpovedá aj portfólio a časová tieseň nami požadovaných liekov a liekových foriem.

3 Realizáciu Key Account Management Hospital, ktorú zaviedla spoločnosť MED-ART, hodnotíme ako veľký prínos najmä v prípadoch urgentného riešenia problémov z hľadiska zabezpečovania požadovanej lekárenskej starostlivosti. Zrod tejto pozície plne podporujeme, pretože zohľadňuje špecifiká a napomáha riešeniu vzniknutých každodenných situácií v tomto segmente zdravotnej starostlivosti.

NEMOCNICA S POLIKLINIKOU SV. JAKUBA, N. O., BARDEJOV

Mgr. Darina Macalová,
vedúca nemocničnej lekárne

1 Pracovisko nemocničnej lekárne je odd. NsP Sv. Jakuba, n. o., ktoré poskytuje lekárenskú starostlivosť pre 12 lôžkových oddelení, 51 ambulancií, 4 denné stacionáre, 5 špeciálnych zariadení JZS, 2 stanice ZZS, OLM pracovisko – odd. klinickej biochémie, klinickej mikrobiológie, hematologicko-transfuziologickej, patológie a OLŽP.

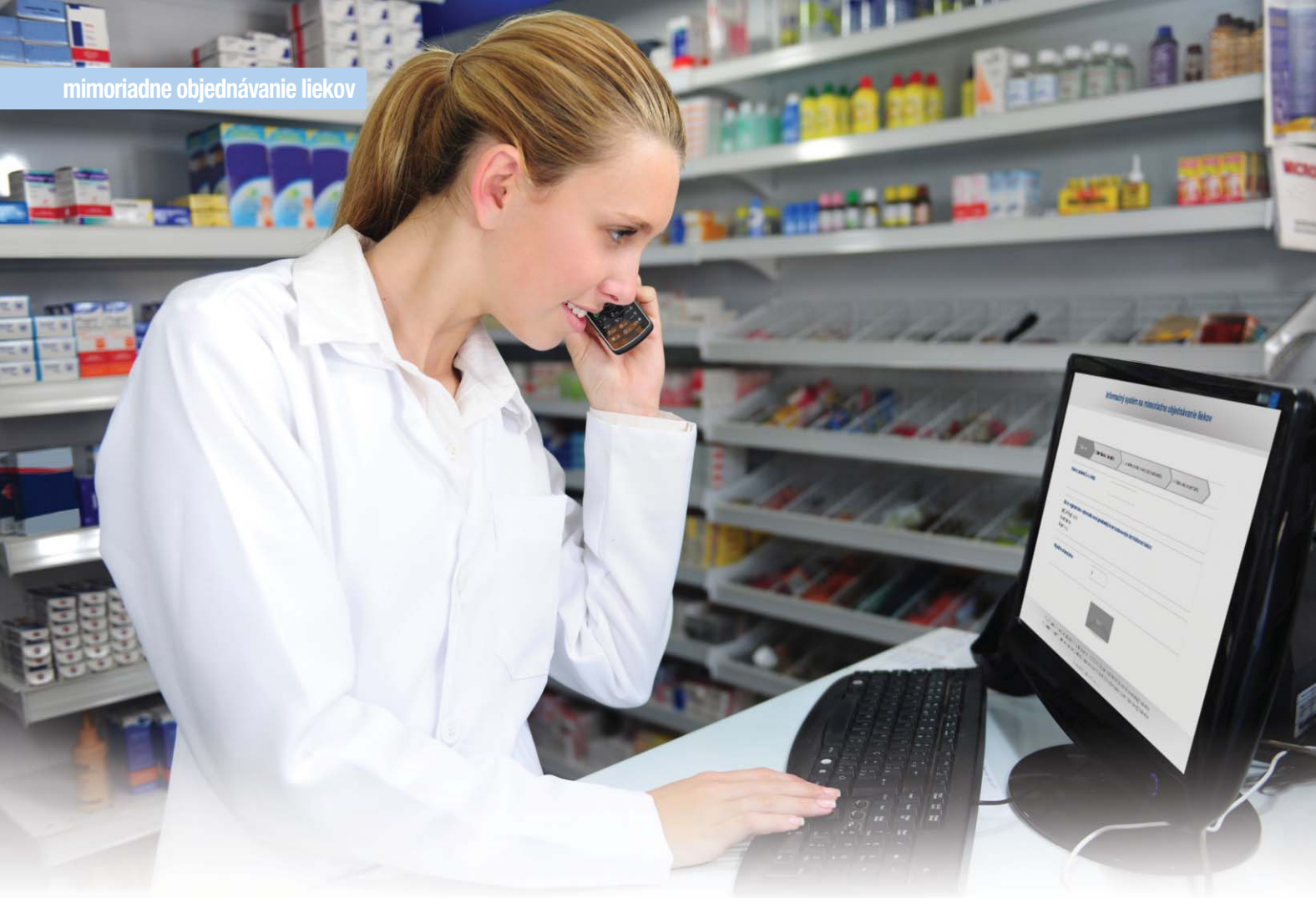
Každodennou náplňou práce je objednávanie, príjem, výdaj, kontrola a uchovávanie liekov, krvných derivátov, diagnostik a zdravotníckych pomôcok, príprava MLP podľa požiadaviek oddelení a ambulancií. Súčasťou práce v nemocničnej lekární a oddelení zdravotníckych pomôcok je evidencia centrálne nakupovaných liekov, vypracovávanie podkladov pre verejné obstarávanie, sledovanie nákladov na lieky a zdravotníckeho materiálu.

2 Nemocničná lekáreň zabezpečuje lieky, krvné deriváty, antidóta pre pacientov v ťažkých stavoch, ktorí sú často v ohrození života, preto pracovisko (jediné v okrese) musí reagovať promptne. Sortiment liekov a zdravotníckych pomôcok je diametrálne odlišný od verejnej lekárne. V tejto náročnej práci sú nám veľmi nápomocní naši dodávateľia, ktorí nám poradia alebo ponúknu alternatívu. Spolu riešime dostupnosť, doplatok (v prípade amb.), cenu lieku (pre odd.) a dočasné výpadky liekov. Osobitnou skupinou sú lieky na mimoriadny dovoz a centrálne nakupované lieky.

3 Zriadenie pozície Key Account Management Hospital spoločnosťou MED-ART sme veľmi uvítali. To, čo sme predtým riešili len telefonicky alebo písomne, si zdefiniujeme pri osobnom stretnutí, či je to nastavenie cien, tendre, výpadky liekov a následne písomne potvrdíme. Po roku hodnotíme spoluprácu pozitívne, pracujeme pod oveľa menším stresom.

Ďakujeme kolegom za ich čas, ktorý venovali našim otázkam. Táto spätná väzba je pre MED-ART veľmi dôležitá, pretože identifikácia potrieb resp. požiadaviek našich zákazníkov nám pomáha posúvať latku kvality tým správnym smerom.

Pacienti v Slovenskej republike, ale aj lekárnici, už dlhšiu dobu zisťujú nedostatok určitých liekov, ktoré distribučné spoločnosti nemajú na sklade. V ostatnom roku sa tento problém zintenzívnil natolko, že otázku dostupnosti liekov rieši aj Novela zákona o lieku s účinnosťou od 1. 1. 2017.

novela zákona o lieku

v oblasti postupov objednávania liekov
pre lekárnikov pri zabezpečení dostupnosti liekov

Do konca roku 2016 legislatíva stanovila povinnosti distribútorom oznamovať plánovaný vývoz liekov zo Slovenskej republiky na Štátny ústav pre kontrolu liečiv SR. Ak ŠÚKL identifikoval nedostatok liekov pre pacientov v Slovenskej republike, ktorý by nastal, ak by sa vývoz zrealizoval, mal možnosť vývoz nepovolit'. Na ŠÚKL od roku 2013 bol uvedený do praxe pomerne sofistikovaný procesný systém, ktorým sa umožnilo elektronické prijímanie oznámení o plánovanom vývoze liekov od distribútorov, systém vyhodnocovania počtu balení liekov v oznámeniach o plánovanom vývoze v porovnaní s ich dovozom pre potreby pacientov v SR a reálnou spotrebou.

Na základe takýchto analýz ústav vydával rozhodnutia o nepovolení vývozu tých liekov, u ktorých hrozil nedostatok, ak by sa reálne vyviezli. Ústav pravidelne informoval o svojich aktivitách odbornú a laickú verejnosť.

Okrem aktivít v súvislosti s prijímaním oznámení o plánovanom vývoze a procesmi nepovoľovania vývozu v špecifických odôvodnených situáciách ŠÚKL v tom čase zabezpečoval aj zdôvodnenie nevyhnutnosti prijímania opatrení pre zabezpečenie dostupnosti liekov pre MZ SR a Európsku komisiu, nakoľko v ostatnom čase (rok 2016) sa tento problém javil ako veľmi závažný, a to nielen v SR. Na základe výsledkov inšpekčnej činnosti ŠÚKL zameranej na to, ktorí konkrétni distribútori liekov sú zapojení do re-exportu liekov a ktorí sa doslova na túto činnosť špecializujú (vôbec nedodávajú lieky pre potreby lekární v SR) ŠÚKL zaslal niektoré podnety o neplnení povinností identifikovaných distribútorov na MZ SR. Represívne opatrenia totiž môže v zmysle zákona uplatniť orgán, ktorý vydáva povolenia na činnosť, a pre veľkodistribútorov liekov to je práve MZ SR. Je treba totiž zdôrazniť, že aj do roku 2016 zákon o lieku ukladal povinnosť distribútorom dodať lieky do lekární do 24 hodín. Sankcie, ktoré zákon v tom čase Ministerstvu zdravotníctva SR umožnil uplatniť za neplnenie povinností, boli pozastavenie činnosti alebo odobratie licencie na činnosť.

Legislatívnej zmene platnej od roku 2017 (Novele zákona o lieku) predchádzali rôzne aktivity a prieskumy o dostupnosti liekov zo strany Slovenskej lekárskej komory, napr. Project (Ne)dostupné lieky, v spolupráci s Asociáciou na ochranu práv pacientov a Asociáciou inovatívneho farmaceutického priemyslu. Cieľom bol súhrnný zber údajov o dlhodobej alebo opakovanej nedostupnosti konkrétnych liekov. Projekt prebiehal v roku 2015 a 2016 a výsledky, zistenia a závery sú dostupné na stránke SLeK.

Oneskorený prístup k stanovenej liečbe môže pacientovi spôsobiť závažné zdravotné komplikácie, a v prípade, že sa pacient nedostane k liečbe ochorenia, môže to mať vážne dopady na jeho život a zdravie. Rovnako to znamená aj zvýšené výdavky na riešenie zdravotných komplikácií v súvislosti s neskorou liečbou alebo absenciou liečby.

Preto mi dovoľte vyjadriť svoj názor na riešenie (ne)dostupnosti liekov a zabezpečenie liečby pacientov v Slovenskej republike. Prípadné zlepšenie dostupnosti liečby má dopad aj na efektívnu činnosť distribútorov a pracovníkov lekární, ktorí namiesto zložitých časovo náročných úkonov na zisťovanie informácie, kde liek pre pacienta obstaráť, sa môžu venovať odborným činnostiam pri distribúcii alebo dispenzácii liekov pre pacientov.

Novela zákona o liekoch v oblasti re-exportu v zásade upravuje nasledovné najpodstatnejšie oblasti:

1. Novela zákona má ambíciu riešiť nedostupnosť **kategorizovaných** liekov.
2. **Dodávky liekov** do lekární v prípade, že sa kategorizovaný liek nenachádza v zásobách veľkodistribútora, **musí zabezpečiť držiteľ registrácie**.
3. Zavádza systém „**mimoriadneho objednávania**“ kategorizovaných liekov lekárnikov u držiteľa registrácie lieku, ak lekárnik nemá možnosť liek obdržať od veľkodistribútora liekov.
4. **Represívne, sankčné opatrenia** pre subjekty, ktoré sú v zmysle novely zákona zodpovedné za krízovú situáciu, kedy lekárne nemôže objednať kategorizovaný liek ani štandardnou cestou u distribučných spoločností, ani systémom mimoriadneho objednávania.
5. **Zákaz distribučnej činnosti pre lekárne** (navrátenie stavu, ktorý bol pred rokom 2013, nakoľko lekárne samotné sa podieľali na činnosti re-exportu). Za porušenie tohto zákazu novela zákona zaviedla sankčné opatrenia.

Pre lekárnikov podľa mojho názoru je potrebné uviesť si nasledovné najpodstatnejšie zmeny:

- Lekárnik objednáva kategorizované lieky pre potreby pacientov tak ako doteraz u veľkodistribútorov liekov a zmena nastáva v prípade, že sa na sklade veľkodistribútora kategorizovaný liek nenachádza.
- Ak sa kategorizovaný liek nedá objednať u distribútora (distribútor nemá liek na sklade), lekárnik objedná liek v tzv. krízovom režime systémom „mimoriadneho objednávania“ u držiteľa registrácie konkrétneho lieku.
- Novela upravuje povinnosti pre držiteľov registrácie vytvoriť a spravovať systém, v ktorom lekárne bude môcť liek v tzv. krízovom režime objednať priamo u držiteľa registrácie od 1. 4. 2017.
- Lekárnik nemôže vykonávať distribučnú činnosť pre lieky.

V súčasnosti je mnoho aplikačných nejasností a prax zrejme ukáže, ako bude proces objednávania liekov a zabezpečenia dostupnosti liekov fungovať. Som názoru, že pokuty, ktoré hrozia držiteľom registrácie, môžu byť práve tým nástrojom, ktorý sprehľadní distribúciu liekov. Pre prípadné uplatnenie pokút je dôležité, aby bolo dokladované, že liek nie je možné objednať. Preto by mal lekárnik uplatniť proces, ktorým jednoznačne identifikuje, že liek je nedostatkový.

Z uvedeného dôvodu sú dôležité nasledovné kroky:

- Lekárnik by mal zistiť, či je kategorizovaný liek možné objednať v štandardnom distribučnom reťazci.
- Ak kategorizovaný liek nie je možné v štandardnom distribučnom reťazci objednať, lekárnik by mal aktivovať systém objednania kategorizovaného lieku v objednávacom systéme držiteľa registrácie – v „systéme mimoriadneho objednávania“.
- Lekárnik musí v objednávacom systéme držiteľa registrácie priložiť okrem iného anonymizovanú kópiu receptu príslušného lieku.
- Držiteľ registrácie v spolupráci s distribútorom sú povinní následne dodať kategorizovaný liek do 48 hodín do lekárne, ktorá liek objednala.

Kedže držiteľia registrácie lieku nemajú takú skúsenosť a prax s distribúciou liekov ako veľkodistribútori, spoločnosť MED-ART ponúkla držiteľom registrácií svoje know-how, pomoc a podporu pri vytvorení aplikácie, pomocou ktorej môžu lekárnici relatívne jednoducho a prakticky objednávať registrované lieky v urgentných – emergentných situáciách. Mal som možnosť oboznámiť sa so systémom, ktorý spoločnosť MED-ART pre potreby držiteľov registrácie liekov pripravila a spracovala.

Systém pragmaticky a pomerne jednoducho umožňuje na jednej strane držiteľom registrácie plniť povinnosti uvedené v novele zákona, a na strane druhej pomôže tiež lekárnikom niektoré zložité procesy v systéme mimoriadnych objednávok uplatniť v praxi.

Rovnako dôležité pre prax je správne načasovanie zadania objednávky do systému na mimoriadne objednávanie liekov. Po zadaní objednávky lekárnou má distribučná spoločnosť realizujúca finálne dodanie pre príslušného držiteľa registrácie lieku, zákonnú povinnosť dodať liek do 48 hodín (aj počas štátnych sviatkov a víkendov) a lekáreň má povinnosť liek prebrať. To znamená, že ak lekárne objedná liek napríklad v piatok podvečer, distribučná spoločnosť liek doručí v nedeľu a lekáreň musí liek v nedeľu prevziať.

Prax ukáže, či nové povinnosti a postupy, ktoré lekárnikom, distribútorom a držiteľom registrácie liekov pribúdajú, prinesú želaný efekt a odstránenie nedostupnosti liekov. Je ešte niekoľko otvorených otázok – napr. čo v situácii, ak je liek nedostupný z dôvodu zmeny vo výrobe, prerušení alebo zrušení dodávok. V takom prípade je totiž vo väčšine situácií potrebné uvažovať o účinnej a bezpečnej alternatíve namiesto dokazovania nedostupnosti liekov a uplatnení represívnych opatrení zo strany MZ SR.

Pre lekárnikov je však veľmi dôležité, aby sa prispôbili novým postupom a kategorizovaný liek objednali aj v tzv. emergentnom systéme od držiteľov registrácie **vylučne v prípade**, ak nie je tento kategorizovaný liek dostupný v bežnom distribučnom reťazci. **Za zneužitie systému, respektíve použitie systému na mimoriadne objednávanie liekov inak, ako je uvedené v Novele zákona o lieku, hrozí aj lekármi sankcia (5.000 – 100.000 EUR).**

>>>

Postup objednávania kategorizovaných liekov zo strany lekárníka v aplikačnom systéme vyvinutom spoločnosťou MED-ART pre držiteľov registrácie je pri emergentných postupoch koncentrovaný do štyroch krokov:

- 1
Zistenie, či kategorizovaný liek je dostupný v štandardnom distribučnom reťazci, ak nie je možnosť jeho objednania. Samozrejmosťou je po zadaní jedného identifikačného údaja (napr. ŠUKL kód alebo začiatok názvu lieku) doplnenie všetkých ostatných potrebných informácií o lieku, ale aj o lekárni, ktorá liek mimoriadne objednáva. To predstavuje významnú úsporu času.
- 2
Identifikácia lekárne v informačnom systéme na mimoriadne objednávanie liekov (ISMOL).
- 3
Jednoduché pridanie prílohy – kópia anonymizovaného receptu zo strany lekárníka.
- 4
Súhrn objednávky, údaje o kontaktnej osobe v lekárni pre dokladovanie realizácie dodávky alebo dokladovanie nesplnenia povinnosti zo strany držiteľa registrácie.

Pre nový systém objednávania, a najmä pre nový systém mimoriadneho objednávania zo strany lekárníkov je nevyhnutný systém držiteľov registrácie liekov. Systém spoločnosti MED-ART, ktorý je vyvinutý pre účely držiteľov registrácie liekov v zmysle Novely zákona o liekoch na základe know-how, skúseností a praxe, môže pomôcť prakticky naplniť zámer tvorcov Novely zákona o lieku. V súčasnosti prebiehajú stretnutia medzi oboma subjektami, aby objednávací systém držiteľov registrácií, ktorý pripravila spoločnosť MED-ART, umožnil čo najjednoduchšie zvládnutie nových povinností pre lekárníkov a držiteľov registrácií liekov v oblasti objednávania a dodávky liekov. Hlavne však, aby bolo možné zo strany lekárníkov dokladovať, teda dokumentovať situáciu, že kategorizovaný liek nebolo možné zaobstarať. Ministerstvo zdravotníctva bude schopné v takýchto prípadoch dokladovanej nedostupnosti kategorizovaného lieku uplatňovať sakčné opatrenia – pokuty. Nie pre pokuty samotné, ale pre zabezpečenie dostupnosti liekov, je nevyhnutná spolupráca všetkých subjektov v liekovom reťazci.

PharmDr. Ján Mazag, expertný pracovník pre spoločnosť MED-ART, Nitra

Informačný systém na mimoriadne objednávanie liekov

1. Výber lieku2. Identifikácia odberateľa3. Lekársky predpis v anonymizovanej podobe4. Odoslanie objednávky

Pole na zadanie ŠUKL kódu:

Držiteľ registračného rozhodnutia dodal predmetný tovar nasledovným distribútorom liekov:

MED-ART spol. s r.o.
Ungvárska 44
Prievidza 01001

Objednávané množstvo: 3

OK

MED-ART, spol. s r.o. Hlavná 484/01 Nitra, Slovensko, tel.: +4213777 53 792, fax: +4213795 13 790, e-mail: sekretariat@med-art.sk
Call Centrum 0800 800 790, objednávky registrovaných klientov v pracovných dňoch od 7:30 do 18:30 hod. E-mailová podpora: objednavky@med-art.sk
Copyright ©2014 MED-ART, spol. s r.o.

Informačný systém na mimoriadne objednávanie liekov

1. Výber lieku2. Identifikácia odberateľa3. Lekársky predpis v anonymizovanej podobe4. Odoslanie objednávky

Identifikačné číslo lekárne *:

Meno lekárne *:

Adresa lekárne *:

E-mail lekárne *:

Telefónne číslo *:

Poznámka:

OK

MED-ART, spol. s r.o. Hlavná 484/01 Nitra, Slovensko, tel.: +4213777 53 792, fax: +4213795 13 790, e-mail: sekretariat@med-art.sk
Call Centrum 0800 800 790, objednávky registrovaných klientov v pracovných dňoch od 7:30 do 18:30 hod. E-mailová podpora: objednavky@med-art.sk
Copyright ©2014 MED-ART, spol. s r.o.

Informačný systém na mimoriadne objednávanie liekov

1. Výber lieku2. Identifikácia odberateľa3. Lekársky predpis v anonymizovanej podobe4. Odoslanie objednávky

Scan receptu v anonymizovanej podobe strana 1:

Scan receptu v anonymizovanej podobe strana 2:

OK

MED-ART, spol. s r.o. Hlavná 484/01 Nitra, Slovensko, tel.: +4213777 53 792, fax: +4213795 13 790, e-mail: sekretariat@med-art.sk
Call Centrum 0800 800 790, objednávky registrovaných klientov v pracovných dňoch od 7:30 do 18:30 hod. E-mailová podpora: objednavky@med-art.sk
Copyright ©2014 MED-ART, spol. s r.o.

Informačný systém na mimoriadne objednávanie liekov

1. Výber lieku2. Identifikácia odberateľa3. Lekársky predpis v anonymizovanej podobe4. Odoslanie objednávky

Pole na zadanie ŠUKL kódu:

Názov objednaného produktu:

Objednané množstvo:

Identifikačné číslo lekárne:

Adresa lekárne:

E-mail lekárne:

Telefónne číslo:

Poznámka:

Potvrdenie o prižení scanu receptu:

POTVRDIŤ A ODOSLAŤ

MED-ART, spol. s r.o. Hlavná 484/01 Nitra, Slovensko, tel.: +4213777 53 792, fax: +4213795 13 790, e-mail: sekretariat@med-art.sk
Call Centrum 0800 800 790, objednávky registrovaných klientov v pracovných dňoch od 7:30 do 18:30 hod. E-mailová podpora: objednavky@med-art.sk
Copyright ©2014 MED-ART, spol. s r.o.

MED-ART

V časoch nie až tak dávnych – keď reformátori zdravotníctva spustili testovanie svojich teoretických úvah – často zaznievali hlasy o zbytočnosti konceptu stavovskej samosprávy. Nebolo a dodnes nie je tajomstvom, že dotyční mali ambíciu zlikvidovať stavovské organizácie v zdravotníctve a – úplne v rozpore s ich deklarovaným liberalizmom – všetky rozhodovacie právomoci dať do rúk štátnym úradníkom. Čiastočne sa im tento zámer – nie nepodobný postupom komunistickej diktatúry päťdesiatych rokov minulého storočia – podaril a „vdaka“ umne nastavenej legislatíve boli samosprávne stavovské organizácie vytesnené na perifériu vplyvu.

Slovenská lekárska komora integrovať, rozvíjať, tvoriť...

Uplýnula dostatočne dlhá doba, aby sme dokázali zhodnotiť tieto kroky, vrátane širšieho kontextu stavu zdravotníctva. Možno zodpovedne konštatovať, že pseudo-liberálne postupy, pletúce si liberalizmus s anarchiou, priniesli fatálne zlyhanie inštitúcií a jednotlivcov, umožnili bezuzdné a nekontrolované rozkradnutie vzácných verejných zdrojov a do citlivého systému starostlivosti o chorého človeka vpustili bezohľadný obchod, v ktorom je záujem pacienta iba nutnou externalitou, nie prioritou. Je našou povinnosťou to zmeniť.

PharmDr. Ondrej SUKEĽ
prezident Slovenskej lekárskej komory

Doktor Holec v minulom čísle rozprával príbeh zamestnanca, ktorý kolegiálnu a spoločné nasadenie pre dobro firmy prirovnáva k mohutnému ohňu, ktorý zohrieva dušu všetkých kolegov viac než individuálne malé plamene. Veľké ohne sa vo vetre rozhoria, malé zhasnú. Je mi ctou na tomto mieste nie iba citovať tieto slová, ale zároveň sa s nimi v kontexte činnosti Slovenskej lekárskej komory stotožniť. Keďže sa pán Holec v týchto dňoch dožíva vzácneho životného jubilea, som rád, že mu môžem touto cestou do ďalších rokov zaželať aj naďalej schopnosť rozhorieť v ľuďoch tieto plamene a udržiavať oheň nadšenia vo všetkom, čo vo svojom živote považuje za cenné a dôležité. K tomu prajem pevné zdravie, priazeň rodiny, priateľov a spolupracovníkov. V mene Slovenskej lekárskej komory ďakujem za úsilie, ktoré v rozličných pozíciách regionálnych i celoslovenských štruktúr venoval a venuje našej samospráve. Všetko najlepšie!

Dva roky funkčného obdobia orgánov komory ubehli veľmi rýchlo. Boli aktívne, priniesli viacero úspešných projektov, nových vzťahov, novú legislatívu, pozitívnu medializáciu profesie lekárskej a celkovo akúsi novú dynamiku komorových štruktúr. Polovica funkčného obdobia orgánov komory je dôvodom na čiastočné bilancovanie. Dovolím si – po komplikovanom úvode – toto bilancovanie poňať ako osobnú úvahu štatutára stavovskej organizácie, ktorého meno a podpis je pod každým rozhodnutím – nie iba osobným, ale aj kolektívnym.

Prezident komory nie je slovo napísané v zákone. Nie je to inštitút správneho práva, robot, počítač či generátor chladných postojov a názorov. Mám tú česť poznať všetkých mojich predchodcov a viem, že každý z nich je človek, ktorý v konkrétnom čase zohral svoju významnú úlohu v prospech dedičstva, ktoré je nateraz zverené mne a mojim spolupracovníkom a ktoré raz chceme zodpovedne odovzdať ďalším generáciám lekárov. Tak ako oni – aj ja som človek – s emóciami, víziami, postojmi a skutkami, ktoré sú pod drobnohľadom širokého spektra kolegov. Tri pojmy uvedené v titule tohto príspevku sú mojim osobným videním sveta stavovskej samosprávy. To videnie sa za dva roky výkonu funkcie nielenže nezmenilo, ale vplyvom diania dokonca posilnilo.

Integrovať – komora bola, je a musí do budúcnosti byť širokospektrálnym priestorom pre realizáciu každého lekára. V kontexte samosprávy odmietam rozdeľovanie na lepších a horších lekárov – bez ohľadu na to, kto a koho do ktorej z týchto dvoch kategórií zaradiť. Odmietam pokútne hnutia s fiktívnym mandátom bez ohľadu na vznešenosť ich názvov a hlučnosť ich prejavu. Odmietame ich prosím spoločne. Máme privilégium stavovskej samosprávy založenej na demokratických princípoch a tradícii slobodných povolání, nedovoľme, aby v našom mene vystupovali samozvaní tribúni s pomyleným chápaním sveta.

Rozvíjať – pod vedením bývalého prezidenta Dr. Tibora Czulbu prešla Slovenská lekárska komora silnou vnútornou reformou. Nebáli sme sa priznať si nedostatky, problém s efektívnosťou niektorých procesov a naštartovať miestami aj bolestivé zmeny. Výsledky sú však hmatateľné – členský príspevok sa za päť rokov znížil o viac než 20 % a každoročne klesá. Znížili sa náklady na priestory a zamestnancov, sprehľadnili sa výdavky na sústavné vzdelávanie a vytvorila sa kvalitná základná personálna štruktúra sekretariátu. **Nastal čas, aby sme ovocie tejto ťažkej práce zročili v prospech lekárov** – aj v prospech pacientov. Vlnajšie úspešné projekty – osvetové kampane, Novela zákona o liekoch, časopis Slovenský lekár, konferencia o etických a morálnych aspektoch našej profesie či mobilný sekretariát – sú hmatateľným dôkazom a ich výsledky sú rešpektované širokou odbornou aj laickou verejnosťou. Úprimne sa teším nadšeniu a nasadeniu všetkých zainteresovaných, ktorí prispeli k premene týchto nápadov na realitu. Som však tiež veľmi smutný z postoja viacerých funkcionárov komory, ktorí v týchto projektoch vášnivo hľadajú čo i najmenšie nedostatky, ktoré neváhajú hlučne prezentovať ako fatálne zlyhanie prezidenta komory.

Tvoriť – sme povolaní k aktivite. Nik z nás nevidí do budúcnosti a nik z nás nevie, ako dopadnú naše plány, dobré úmysly a rozhodnutia. V tomto roku nás všetkých čakajú štyri významné aktivity. **Novelizácia zákona o liekoch**, pri ktorej bude Slovenská lekárska komora aktívne presadzovať definíciu normalnosti v lekárenstve. Projekt **Mladá komora**, v rámci ktorého priblížime stavovskú samosprávu začínajúcim kolegom a povzbudíme ich k angažovaniu sa v činnosti komory na všetkých jej úrovniach. Pokračovanie **osvetových kampaní**, tentokrát iným spôsobom, v širšom rozsahu a s novými témami má potenciál výrazne zviditeľniť profesiu lekára ako relevantného, fundovaného odborníka na farmakoterapiu. Nové **vnútorné predpisy komory** budú reflektovať spoločenský a legislatívny vývoj, nastaví pravidlá fungovania všetkých vnútorných procesov v záujme dobrého spravovania zverených hodnôt a rozvoja komory ako subjektu preneseného výkonu štátnej správy so samosprávnymi úlohami. Pozyvám vás všetkých k spolupráci na týchto dielach.

14

15

mladá krv farmácie

„Myslím, že je morálnou povinnosťou nás, farmaceutov, podať čo najlepšie odborné poradenstvo.“

Farmaceutická fakulta ponúka mnoho možností, ako sa vzdelávať nielen ako lekárnik, ale aj v oblasti biznisu. Fakulta ponúka mnoho seminárov vedených bývalými študentmi našej fakulty, ktorí momentálne pracujú vo veľkých farmaceutických spoločnostiach alebo sú úspešnými majiteľmi lekární. Škola ponúka okrem klasického Erazmu aj Student Exchange Program, kde si študenti môžu na zopár týždňov vyskúšať, ako funguje práca v laboratóriách alebo v lekárňach v zahraničí. V ponuke sú nielen európske štáty, ale aj ďaleký východ. Stáže sú dobrovoľné, sebou hradené, ale je to možnosť ako získať skúsenosti, ktoré nás zmenia do konca života.

NOVÉ OBZORY ŠTÚDIA FARMÁCIE

Petra VOČKOVÁ

študentka Farmaceutickej fakulty UK
Bratislava

Je to neuveriteľná príležitosť zlepšiť si jazyk, spoznať nových ľudí, spojiť príjemné s užitočným – cestovať a aj sa profesionálne vzdelávať, a čo je najdôležitejšie – získať prehľad a poskytnúť pacientovi otvorený pohľad na možnosti liečby nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Celý program je vedený študentskými organizáciami. Veľké spoločnosti dávajú šancu mladým študentom, ktorých si formujú a ktorých sami učia.

Študenti mnohokrát netušia, ako lekáreň funguje. Často ako študenti na praxi len vykladajú tovar, čo síce slúži ako pomoc pre lekáreň, ale nie pre študenta. Na praxi v Prahe som stále len expedovala pod dozorom zodpovedného farmaceuta a spomienka na vďačnosť ľudí, najmä starších, mi ešte dodnes vyčaruje úsmev na tvári.

Farmácia je náročný biznis, ale je to aj morálna povinnosť nás, farmaceutov, podať čo najlepšie odborné poradenstvo a byť tu pre ľudí, ktorí si od nás pýtajú radu. Presvedčiť pacientov, že sme schopní a ochotní byť im nápomocní. Vyvrátiť nevyslovenú mienku, že farmaceuti sú obyčajní predavači. Čím vzdelanejší, motivovanejší a otvorenejší študenti budú z fakulty vychádzať, tým je väčšia šanca, že lekárenstvo a farmáciu povýšime na odbor, ktorý je rešpektovaný každým jedným človekom. Pousmejte sa preto aj vy, ktorí dlhé roky úspešne vediete lekáreň a máte za sebou dlhé roky praxe a spomeňte si, prečo ste začali.

„Informácie sú mi najväčším darom.“

SINGAPUR

Singapur, jedinečná krajina, známa nesku- točnými možnosťami a závanom niekoľkých kultúr. Večné teplo, ktoré tam je, dodáva človeku chuť zažiť dobrodružstvá a spoznať mnoho tvárí Ázie. Singapurčania sú veľmi milí, pracovití a vzdelaní. Farmácia však nemá až také honosné meno. Študenti far- mácie majú štvorročné štúdium na univer- zite, mnoho seminárov a aj prax, ktorá trvá 9 mesiacov. Počas tejto praxe sa študenti striedajú medzi lekárnami, aby zažili každo- dennosť vo firme, ktorá ich vlastní. V Singa- pure sú tri veľké spoločnosti, pod ktorými nájdeme lekáreň – Unity Pharmacy, Wat- son's Pharmacy a Guardian's. Každá z nich zaškoľuje študentov po dobu 3 mesiacov. V lekárnach sa okrem liekov voľnopredajných a liekov na predpis predáva aj bežne do- stupná drogeria.

NEMECKO

V Nemecku je systém na veľmi vysokej úrovni. Nemci sú možno charakterovo tvrdí, ale vzdelaní, maximálne vyškolení a pro- fesionalní. Vzhľadom na to, že lieky v Ne- mecku sú nie vždy plne hradené poisťov- ňami, sú v lekárnach denné zárobky extrémne vysoké. Pacienti sa na farmaceu- tov spoliehajú a vnímajú ich ako odborníkov rovných lekárom.

PRAHA

Povinnú lekárenskú prax som odrobila v Prahe. Som toho názoru, že kým je človek mladý, treba využiť každú šancu. Za den- nodenné skúšania a previerky môjho tamojšieho šéfa, ktorý bol právnik aj farma- ceut zároveň a bol aj profesorom práva na Farmaceutickej fakulte v Hradci Králové, som dodnes vďačná a informácie, ktoré mi ako študentovi dal, sú mi najväčším darom.

zo života v Lekárni Marko

„Snažíme sa robiť najlepšie to, čo vieme – pomáhať ľuďom.“

Aká bola vaša cesta k povolaniu?

Moje prvé kroky k povolaniu farmaceuta viedli už od čias dieťaťa. Prvým impulzom bol starý otec, ktorý pestoval bylinky a vyrábal z nich liečivé tinktúry. Už vtedy som vedela, že liečenie a pomoc ľuďom je to, čo chcem v živote robiť. Po štúdiu na strednej škole som sa prihlásila na farmaceutickú fakultu. Prijímačky dopadli úspešne a ja som sa stala študentom farmácie. Počas štúdia som praxovala v lekárni, v ktorej som aj ostala pracovať.

Máte lekárnictvo v rodine?

Lekárnictvo v rodine priamo nemám, ale ako som už spomínala, starý otec sa venoval bylinkám a liečivým tinktúram.

Ako ste sa stali súčasťou družstva Vaša Lekáreň?

Majiteľ lekárne sa rozhodol vstúpiť do družstva Vaša Lekáreň a odvtedy sme jeho súčasťou aj my.

Lekáreň Marko v Zlatých Klasoch patrí do virtuálnej siete Vaša Lekáreň už nejakú dobu. Oslovili sme preto vedúcu lekárne PharmDr. Jarmilu Csermákovú, aby nám priblížila svoje postrehy zo života lekárne, odkedy sa táto významná zmena udiala.

PharmDr. Jarmila Csermáková, vedúca Lekárne Marko (uprostred) s kolegyni

Aké benefity vám poskytuje družstvo Vaša Lekáreň?

Družstvo Vaša Lekáreň nám poskytuje benefity, ktoré prinášajú vysoký prínos hlavne pre pacienta. Pre nás je pacient prvoradý. Vďaka družstvu mu môžeme ponúknuť množstvo zliav a výhod. V konečnom dôsledku je veľmi dôležitý aj finančný benefit.

Odporučili by ste členstvo v družstve Vaša Lekáreň aj iným lekárnikom?

Určite áno. S družstvom sme veľmi spokojní. Páči sa nám prístup, pravidlá a hlavne priateľský vzťah s reprezentantmi. Pre nás sú vzťahy veľmi dôležité. Spolupráca s družstvom prebieha bezproblémovo.

Napíňa vás vaša práca?

Práca lekárnikom ma neskutočne napína a zároveň mi je koníčkom. Mám povolanie, v ktorom dennodenne pomáham ľuďom. Máme tu veľmi dobrý kolektív, s ktorým rada pracujem.

Aké máte hobby?

Moje dve deti. Okrem nich rada čítam romantické romány a motivačné knihy. Medzi moje obľúbené patria Šlabikár šťastia a Kód 7, z ktorých si vyberám mottá a prenášam ich do práce a osobného života. Snažím sa to aplikovať všade. Okrem čítania rada háčkujem.

Aké sú vaše plány a vízie do budúcnosti?

Snažiť sa robiť najlepšie to, čo vieme – pomáhať ľuďom.

zdravý pacient nočná mora lekárnik?

To možno platilo kedysi, no projekt, prezentovaný na stránke www.zdravypacient.sk je o niečom celkom inom. Projekt Zdravie do lekárne je celoslovenským projektom, do ktorého sa môže zapojiť ktorákoľvek verejná lekáreň na Slovensku.

Občianske združenie s rovnomeným názvom ponúka partnerským lekárňam komplexné materiálo-technické a personálne zabezpečenie, ktoré súvisia s meraniami biochemických parametrov, ako aj s poskytovaním odborných rád v rámci konzultácie zdravotného stavu pacienta. Aktivity sú smerované na celosvetové kampane vyhlásené Svetovou zdravotníckou organizáciou WHO, akými sú: Svetový deň zdravia, Deň diabetu, Deň bez antibiotík, Deň srdca a pod., ako aj na vlastné iniciatívy.

Zapojením sa do tejto iniciatívy lekáreň bez akéhokoľvek vyťaženia jej vlastného personálu alebo vynaloženia vysokých vstupných nákladov, ktoré súvisia s technickým zabezpečením potrebným pre biochemické vyšetrenia, získa možnosť poskytnúť svojim pacientom činnosť, v rámci ktorej pacient získa informáciu o svojom zdravotnom stave a to pomocou merania krvného tlaku, arytmie srdca, hladiny cholesterolu, triglyceridov, glukózy a pod. Pacient je informovaný o svojom telesnom BMI, ako aj o riziku vzniku fatálnych či smrteľných kardiovaskulárnych príhod. Toto všetko vykonáva odborný personál z radu farmaceutov, ako aj študentov posledných dvoch ročníkov farmácie.

Samozrejme, združenie nechce svoje aktivity upírať len na meranie biochemických parametrov. V rámci niektorých kampaní sa lekáreň viac venuje pacientom, ktorí majú problém s obezitou, fajčením či inými civilizačnými chorobami.

Pacient sa okrem informácie o zdravotnom stave dozvie o možnostiach úpravy jeho životného štýlu, akou je úprava jedálnička či možnosť ľahších i zložitejších fyzických aktivít. Zaškolený personál oboznámi pacientov s možnosťou farmakoterapie pomocou výživových doplnkov, prípadne pacientovi odporučí návštevu lekára. Každý pacient, ktorý sa zapojí do takejto aktivity, získa knižku svojho zdravotného stavu, do ktorej si môže značiť vývoj nameraných hodnôt, a tak bude môcť sledovať svoj progres. Okrem toho si odnesie prezentačný materiál, na ktorom je zrozumiteľne predstavený komplex opatrení potrebných pre zlepšenie jeho zdravotného stavu.

PREČO SA ZAPOJIŤ DO PROJEKTU?

V momentálnej ťažkej situácii lekárenstva, kedy je lekáreň doslova na každom rohu, je práve starostlivosť o pacienta často hlavným kritériom pre to, do ktorej lekárne zavíta. Zapojením sa do projektu Zdravie do lekárne získa lekáreň výhodu oproti konkurencii v tom, že pacientom poskytne okrem poradenstva aj skrining civilizačných chorôb. Lekáreň dokáže pacientovi poskytnúť nielen konzultačnú činnosť, ale predovšetkým činnosť, ktorá je stále v slovenských podmienkach len výnimočná, ako je meranie glukózy, cholesterolu, krvného tlaku spolu s atriálnou fibriláciou. Pri tomto všetkom nezaťažujú svoj personál, nakoľko všetko potrebné zabezpečí združenie. Lekáreň nebude nútená si zaobstarať drahé technické vybavenie, ani riešiť problém s infekčným odpadom. Pri poskytovaní takýchto služieb zvýši atraktivnosť svojej prevádzky v konkurenčnom boji a rovnako získa priestor na zvýšený príjem z predaja výživových doplnkov, ktorých odporúčanie je súčasťou konzultačnej činnosti pracovníkov združenia.

AKO BUDÚ PREBIEHAŤ JEDNOTLIVÉ ČASTI PROJEKTU?

Projekt ako taký má dve časti. Prvá, praktická, bude prebiehať práve v lekárňach, ktoré sa budú chcieť do projektu zapojiť. Lekárňam okrem propagačných materiálov zabezpečí združenie komplexné materiálo-technické vybavenie potrebné pre merania. Taktiež poskytne zaškoleného pracovníka, ktorý bude tieto merania realizovať a zároveň bude poskytovať pacientom poradenskú činnosť. Druhá časť projektu bude prebiehať na internetovej stránke www.zdravypacient.sk, kde by združenie chcelo postupne rozbehnúť informačný portál o najrôznejších ochoreniach a ich liečbe. Taktiež tu bude informovať o aktivitách združenia a aktívne propagovať svojich partnerov a zapojené lekáreň.

Informácie o projekte boli získané z internetu a konzultované so zástupcami združenia.

zdravotné poistenie

Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s., dáva svojim klientom do pozornosti niektoré novinky, ktoré od 1. 1. 2017 prináša novela zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení. Ide najmä o zmeny, ktoré odbremení poistencov od viacerých oznamovacích povinností.

NOVINKY OD 1. 1. 2017

OZNAMOVACIE POVINNOSTI

Poistencom, ktorí sú štátnymi občanmi Slovenskej republiky a majú v SR trvalý pobyt, zaniká povinnosť oznámiť zmenu mena, priezviska, rodného čísla a trvalého pobytu. Tieto informácie VŠZP získava prostredníctvom Registra fyzických osôb (ďalej len „RFO“) na dennej báze. V prípade zmeny zdravotnej poisťovne sa od 1. 1. 2017 ruší povinnosť poistenca vrátiť preukaz poistenca pôvodnej zdravotnej poisťovni. Poistencom zanikajú aj ďalšie povinnosti súvisiace so zmenou poisťovne. Ide o povinnosť poistenca oznámiť svojmu lekárovi zmenu zdravotnej poisťovne a ak ide o samostatne zárobkovo činnú osobu (ďalej len „SZČO“), už nebude musieť písomne vykázať príslušnej zdravotnej poisťovni výšku preddavku na poistné.

NOVÁ POVINNOSŤ ZAMESTNÁVATEĽA

Zamestnávateľ je od 1. 1. 2017 povinný na základe doručeného chybového protokolu do 30 dní odo dňa jeho doručenia zaslať zdravotnej poisťovni písomne alebo elektronicky opravené nesprávne vykázané údaje v mesačnom výkaze alebo v oznámení zamestnávateľa o poistencoch pri zmene platiteľa poistného.

ZRUŠENIE MAXIMÁLNEHO VYMERIAVACIEHO ZÁKLADU

Zrušenie maximálneho vymeriavacieho základu od 1. 1. 2017 sa bude týkať príjmov zo zamestnania, príjmov z podnikania, kapitálových príjmov a ostatných príjmov, kde poistenec zaplatí preddavky resp. poistné z celého vymeriavacieho základu. Zrušenie maximálneho vymeriavacieho základu sa nevzťahuje na dividendy z účtovného obdobia od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2016.

ZMENY V ZOZNAMÉ DLŽNÍKOV

Za dlžníka sa bude považovať platiteľ poistného / poistenec, ktorý nezaplatil preddavky na poistné za tri mesiace, nedoplatok alebo pohľadávku na poistnom, ktorú bol povinný uhradiť odo dňa vzniku skutočnosti zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia do dňa potvrdenia prihlášky príslušnou zdravotnou poisťovňou, v celkovej sume vyššej ako 100 eur. Na rozdiel od doterajšej právnej úpravy sa teda zvýšila suma pohľadávky na zaradenie do zoznamu dlžníkov z pohľadávky nad 10 eur na pohľadávku nad 100 eur.

ZMENY V PLATENÍ ODVODOV Z DIVIDEND

Z dividend zo zisku z účtovného obdobia, ktoré sa začalo od 1. 1. 2017 a neskôr sa už zdravotné odvody platiť nebudú. Podiely zo zisku z účtovného obdobia od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2016 naďalej vstupujú do vymeriavacieho základu na zdravotné poistenie, pričom na tieto príjmy sa vzťahuje maximálny ročný vymeriavací základ, t. j. 60-násobok priemernej mesačnej mzdy spred dvoch rokov. Zároveň platí, že táto suma maximálneho vymeriavacieho základu sa alikvótno upraví o obdobie poistenia v cudzine. Pokiaľ ide o režim platenia z dividend z účtovného obdobia od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2016, t. j. či už preddavkovo alebo na základe oznámenia poistenca, platia rovnaké pravidlá ako platili do 31. 12. 2016. Výška preddavku z dividend z účtovného obdobia od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2016, ktoré budú vyplatené po 1. 1. 2017, platí rovnaká ako aj do 31. 12. 2016 a to najviac 14 % zo 60-násobku priemernej mesačnej mzdy.

ZRUŠENIE POVINNOSTÍ SZČO

Od 1. 1. 2017 sa rušia aj nasledujúce povinnosti SZČO – povinnosť písomne vykázať výšku preddavku na poistné do 8 dní odo dňa vzniku povinnosti platiť poistné ako SZČO a povinnosť písomne vykázať výšku preddavku na poistné do 8. januára kalendárneho roka, ak táto SZČO zmenila zdravotnú poisťovňu.

z pohoria Altaj

výživové doplňky

Evalar je jedným z najväčších výrobcov výživových doplnkov v Rusku už viac ako 25 rokov. V našej ponuke je viac ako 200 výrobkov na prírodnej báze. Poslaním spoločnosti je poskytnúť každému človeku príležitosť na zachovanie svojho zdravia a kvality života, a to prirodzenou cestou. Rozsah činnosti spoločnosti zahŕňa výrobu biologicky aktívnych prísad do potravín a špeciálnych potravinových výrobkov vo forme tabliet, kapsúl, tekutých koncentrátov a čajových vrecúšok.

V čom spočíva naša výnimočnosť? V nedotknutej časti pohoria Altaj má spoločnosť Evalar vlastné plantáže, na ktorých pestuje viac ako 30 druhov bylín, ktoré sú zdrojom najúčinnejších, čisto prírodných surovín. Evalar bol jedným z prvých výrobcov výživových doplnkov, ktorý vytvoril uzavretý cyklus výroby z plantáže až po finálny výrobok. Plantáže sa nachádzajú len 30 minút od výrobného závodu. Tento jedinečný systém vývoja produktov umožňuje kontrolu kvality na každom kroku výrobného procesu so zárukou vynikajúcej účinnosti a čistoty.

Kvalita výrobného procesu a produktov je zabezpečená aj certifikáciou európskych a amerických agentúr: GMP certifikovaná výrobná prax – USA a európske normy, ISO 9001, FSSC 22000 (Food Safety System Certification 22000). Spoločnosť Evalar po vykonaní auditu americkou spoločnosťou NSF International obdržala certifikát o zhode s GMP požiadavkami na biologicky aktívne NSF / ANSI 173 prídavné látky sekcie 8. Tieto požiadavky zodpovedajú požiadavkám CFR21, časť 111 kódexu federálneho zákona Úradu pre kontrolu potravín a liečiv (FDA – Food and Drug Administration). NSF International – nezávislá nezisková organizácia, aktívna v oblastiach – ochrana životného prostredia, ľudské zdravie, bezpečnosť potravín a pitná voda. Dobrovoľná certifikácia a audit podľa štandardov NSF International kladie veľmi prísne požiadavky na výrobcov a výrobné procesy s cieľom zabezpečiť vysokú kvalitu a bezpečnosť vyrábaných potravín. NSF Certifikát potvrdzuje, že výrobca skutočne venuje veľkú pozornosť zabezpečeniu vysoko kvalitných produktov a dohliada, aby ich výroba zodpovedala použitiu preukázateľne bezpečných surovín, aby výrobný proces bol podrobený prísne testovaniu hotových výrobkov v laboratóriu a spĺňal požiadavky všetkých ukazovateľov kvality a bezpečnosti. Okrem domáceho ruského trhu sú výrobky Evalar zastúpené vo viac ako 20 krajinách po celom svete. V súčasnej dobe sa 10 % produkcie exportuje a do roku 2020 export vzrastie na 15 %.

V roku 2014 otvoril Evalar zastúpenie v Miami (USA), od roku 2015 je Evalar zastúpený aj vo Francúzsku a Austrálii. Centrála pre trhy východnej a juhovýchodnej Európy bola otvorená v roku 2016 na Slovensku, v Bratislave.

Ako firma orientovaná na zákazníka a trh zamestnávame rad vysoko kvalifikovaných pracovníkov. Náborom špecialistov chceme dosiahnuť ambiciózne ciele rastu a úspešne uvádzať nové produkty na trh.

www.evalar.sk

Všetky naše produkty sú:

Bez obsahu lepku

Vhodné pre vegetariánov

Bez obsahu GMO

VŠEOBECNÁ
ZDRAVOTNÁ
POISŤOVŇA

Stredná zdravotnícka škola v Nitre v rámci krúžku prvej pomoci s vyučujúcou Máriou Krištofovou a žiakmi študijných odborov zdravotnícky asistent a farmaceutický laborant sa zapojili do projektu zameraného na poskytovanie prvej pomoci.

poskytovanie prvej pomoci v materských a základných školách

ĽUDSKÝ ŽIVOT DOKÁŽE ZACHRÁNIŤ UŽ 9-ROČNÉ DIEŤA

Zámerom projektu je vstúpiť deťom v materských školách a žiakom základných škôl teoretické vedomosti a praktické zručnosti využiteľné v reálnom živote zamerané na záchranu života ich priateľov, rodičov, najbližších osôb a tých, čo budú na pomoc odkázaní. Je dokázané, že aj 9-ročné deti dokážu zachrániť ľudský život. Žiakom hrovou formou sprostredkujeme život ohrozujúce stavy a následne k nim prislúchajúce život zachraňujúce výkony na štyroch stanovištiach, kde tri stanovišťa zastrešujú situácie z prvej pomoci oživovanie – umelé dýchanie, masáž srdca, prvotné a druhotné vyšetrenie postihnutého, odsun a polohovanie ranených; štvrté stanovište je zamerané na zdravotnú výchovu v oblasti dentálnej hygieny.

„Momentálne pôsobíme na ZŠ kniežata Pribinu v Nitre, kde preškolíme 9 oddelení školského klubu detí pod vedením Mgr. Evy Bárekovej, následne preveríme zručnosti žiakov v súťaži z prvej pomoci, ktorá prebieha za podpory riaditeľky ZŠ kniežata Pribinu v Nitre Mgr. Ivety Mikovej, riaditeľky Strednej zdravotníckej školy v Nitre PhDr. Reginy Sládečkovej, PhD, ktoré budú veľkou oporou a povzbudením pre malých súťažiacich, ako aj pre porotu,“ informuje Laura Bereczová, koordinátor propagácie a marketingu SZŠ v Nitre.

tipy na knihy z lekárskeho prostredia

NAJLEPŠÍ RELAX JE PRI DOBREJ KNIHE

Volali ste záchranku?

autor: Viliam Dobiáš
rok vydania: 2013

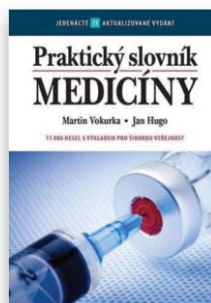
Kniha obsahuje viac ako sto veselých, smutných až mrazivo tragických, ale predovšetkým skutočných príbehov zo života, zaznamenaných ľahkým perom slovenského záchranárskeho „guru“ MUDr. Viliama Dobiáša. Mimoriadnou pridanou hodnotou knihy sú rady a odporúčania formulované na konci každej kapitoly ako osvetové dodatky, v ktorých autor pre blaho čitateľa zúročuje 37 rokov svojej lekárskej praxe. Kniha bude bezpečyby ašpirovať na „povinnú“ literatúru pre vekové kategórie od 25 rokov vyššie.

Praktický slovník medicíny

autor: Martin Vokurka, Jan Hugo
rok vydania: 2016

Odborná lekárska terminológia je zvyčajne pre laikov nezrozumiteľná. Preto vzniká medzi lekárom a pacientom často „informačný šum“, ktorý vedie k nedorozumeniam vo vnímaní vlastného zdravotného stavu pacientom a dodržiavaní správnych postupov pri liečbe. Informovaný pacient je pre lekára lepším spolupracovníkom; zvyšuje to aj úspešnosť liečby. Nové, už jedenáste vydanie publikácie Praktický slovník medicíny si kladie za cieľ prispieť k lepšiemu vzájomnému porozumeniu lekára a pacienta. Kniha obsahuje viac ako 11 000 hesiel s veľkým počtom príkladov, niektoré heslá sú doplnené ilustráciami. Slovník zachytáva aktuálnu lekársku terminológiu nie iba vo forme vyučovanej na lekárske fakultách, ale aj tak, ako sa používa v každodennej zdravotníckej praxi. V tomto duchu obsahuje aj rad hovorových výrazov používaných zdravotníkmi, prehľad a výklad skratiek používaných v súčasnej medicíne. Publikácia je prvým výkladovým slovníkom lekárskeho termínov zrozumiteľným širokej verejnosti u nás.

Podivná medicína

autor: Nathan Belofsky
rok vydania: 2016

Kniha Podivná medicína s podtitulom Šokujúci lekárske postupy ponúka prenikavý pohľad na lekársku prax v priebehu histórie. Upozorňuje na pochybné myšlienky, bizare prevedené ošetrenia a na najhoršie mysliteľné chyby, ktorých sa lekári dopúšťali. Kniha popisuje aplikáciu chybných vedeckých záverov rovnako ako procedúry, z ktorých sa obracia žalúdok a ktoré napáchali na pacientoch viac škody než úžitku. Nájdeme v nej mená celého zástupu lekárov, vedcov a snílkov, ktorí nevedomky otáčali pospiatky ručičkami pomyselných hodín vývoja medicíny.

Črevná mikroflóra je jednou z najhlavnejších zložiek ľudskej imunity. Narušiť ju však dokáže aj každé užívanie antibiotík. Ak ich užívate viackrát do roka, môžete imunitu oslabiť natoľko, že si privodíte ďalšie ochorenia ako angínu, atopické ekzémy, alergie či črevné zápaly.

Česi vyvinuli nový druh probiotík pomôžu aj onkopacientom

Rovnováhu mikroflóry vedľa čiastočne obnoviť probiotiká, nie vždy sú však stopercentne účinné. Český tím biochemikov teraz vyvinul biofilmové probiotiká, ktoré priamo na stene čreva vytvoria ochrannú vrstvu – biofilm – dobrých baktérií.

Probiotické baktérie už pri výrobe kultivovali tak, aby vytvárali biofilm a aby boli pre ľudské telo maximálne prirodzené. Na ich vývoji spolupracovali súkromní výskumníci, Technologická agentúra Českej republiky a Masarykova univerzita v Brne. Nové probiotikum je chránené patentom Úradu priemyselného vlastníctva Českej republiky.

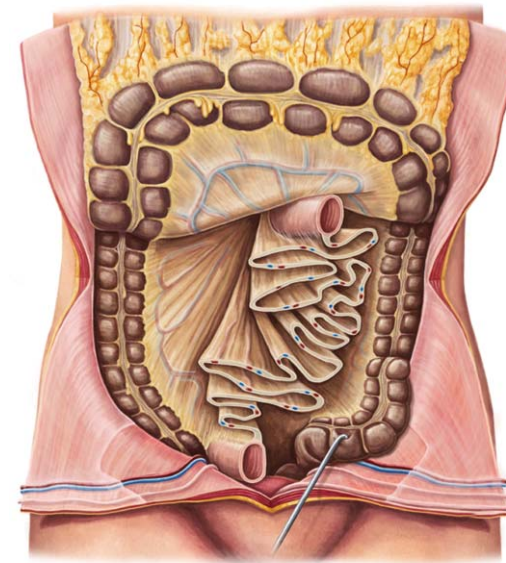
Bežné probiotiká nie sú vždy účinné najmä preto, že nie sú chránené pred agresívnymi žalúdočnými šťavami a žlčou. Do čriev sa tak dostane len časť z nich a s obmedzenou funkciou. Novému českému probiotiku však cesta tráviacim traktom neublíži a do čriev sa dostane nepoškodené.

„Biofilmové probiotiká poskytujú probiotickú starostlivosť celému telu. Imunita totiž, zjednodušene povedané, začína už v ústach, kde je účinok biofilmu obrovský,“ hovorí pre web Novinky.cz vedúci výskumného tímu Petr Ryšávka. „Nová generácia biofilmových probiotík by mala výrazne pomôcť aj onkologickým pacientom, ktorých črevné baktérie bývajú výrazne poškodené chemoterapiou. Obnova ich imunity je veľmi dôležitá aj pri niektorých typoch onkologických liekov, ktoré správne fungujú práve vďaka črevnej mikroflóre,“ dodáva Ryšávka.

objav storočia mezentérium v brušnej dutine máme neznámy orgán

Učebnice anatómie ľudského tela čakajú zmeny. Lekári z írskej Univerzity v Limericku si môžu pográtulovať k veľkému medicínskemu objavu. V tráviacom systéme totiž objavili ďalší orgán, ktorý zrejme položí základy novej vednej oblasti.

Lekári narazili na objav, o ktorom sa im ani nesnívalo: V brušnej dutine máme neznámy orgán! Objaveným orgánom je okružie (mezentérium), ktoré prepája črevo s brušnou dutinou a odborníci ho doposiaľ považovali len za nesúrodú štruktúru pozostávajúcu z niekoľkých samostatných častí. Profesor chirurgie Calvin Coffey však zistil, že ide o trvalý celok, ktorý má v tele svoju funkciu, informuje Medicalxpress.com.

Profesor Coffey túto hypotézu publikoval už v novembrovom vydaní renomovaného medicínskeho magazínu The Lancet Gastroenterology & Hepatology. Podľa Coffeyho máme v tele orgán, ktorý by sme mali podrobiť ďalším vedeckým štúdiám vzhľadom na lepšiu potrebu pochopenia jeho fungovania. „To by mohlo viesť k menej invazívnej chirurgii, nižšej miere komplikácií a rýchlejšiemu zotaveniu pacientov, ako aj k celkovo nižším nákladom,“ zdôraznil lekár.

Mezentérium by podľa profesora mali lekári vnímať ako každý iný orgán v tele a skúmať by ho mala samostatná medicínska oblasť. V súčasnosti vedci poznajú anatómiu a štruktúru mezentéria, musia však preskúmať aj jeho funkciu. Možno tak narazia aj na ďalšie druhy ochorení, ktoré súvisia s abnormálnymi prejavmi mezentéria. Revolučný objav profesora Coffeya mení storočný pohľad na anatómiu ľudského tela, v dôsledku čoho bude nutné aktualizovať lekárske učebnice o tento poznatok.

- Jednoduché krytie na rany s aktívnou uhlíkovou vložkou
- Má vysoký sací účinok
- Veľmi dobre absorbuje exsudát z infikovaných rán
- Bezchybne čistí i chronické rany
- Znižuje pocit bolesti
- Eliminuje zápach u infikovaných rán
- Rýchlo zastavuje krvácanie
- Chráni ranu pred bakteriálnou kontamináciou
- Má jednoduchú aplikáciu
- Udržiava prirodzenú mikroklimu rany

Tecasorb®

STERILNÉ KRYTIE

Elastická náplasť s uhlíkovým vankúšikom. Jednoduchá náplasť s vysokým odsávacím efektom. Vhodná pre všetky povrchové poranenia, odreniny, drobné rezné poranenia, bodnutie hmyzom. Je vhodná pre krytie rán pri dialyzačnom procese. Ľahko sa aplikuje aj na exponované ohybové miesta. Zabraňuje kontaminácii rany vonkajším prostredím. Odsáva exsudát z infikovanej rany. Veľmi dobre čistí ranu.

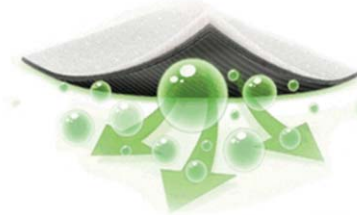
Tecasorb ster. krytie 10 cm x 9 cm, 10 ks

Tecasorb sterilná náplasť 3 ks

Tecasorb sterilná náplasť 10 ks

Tecasorb®

ZVYŠUJE KOMFORT PRE PACIENTA

absorpčné krytia s aktívnym uhlím

porovnanie účinku jednotlivých materiálov

Liečbou chronických rán sa na našom pracovisku zaoberáme vyše 20 rokov. Za ten čas bolo realizovaných množstvo klinických štúdií liečby chronických rán – ulcera cruris rôznej etiológie, defekty foot diabetica či dekubitov.

K faktorom ovplyvňujúcim hojenie rán patrí tak **systémové** (vek pacienta, pridružené ochorenia, stav výživy, anémia, centrálna hypoxia, imunita, nádorové ochorenia, lieky, spánok, návyky), ako aj **miestne** (porucha hemodynamiky, hĺbka rany, veľkosť rany, spodina rany, lokalizácia rany, okraje rany, hypoxia rany), **mikrobiálne osídlenie rany**, ale samozrejme, aj adekvátne zvolený typ ošetrovacieho materiálu.

Nové generácie ošetrovacích materiálov predovšetkým v sebe spájajú všetky dostupné známe výhody a zohľadňujú patofyziológiu hojenia. Obväzy predstavujú aj účinnú antimikrobiálnu – antibakteriálnu terapiu.

V ostatnom čase sme sa zamerali na porovnanie účinku niektorých absorpčných krytí s obsahom aktívneho uhlia – čistých alebo navyše obohatených striebrom. Striebro a jeho zlúčeniny majú baktericídny efekt, pôsobia proti širokému spektru mikroorganizmov. Striebro ako ťažký kov spôsobuje poškodenie transportného systému elektrónov v bunke baktérie, poškodzuje syntézu bakteriálnej DNA. Kombinácia striebra s aktívnym uhlím, kedy ióny striebra sú impregnované v tkanine z aktívneho uhlia (Actisorb Plus, Johnson a Johnson) má výnimočný duálny účinok: čistenie rany – aktívne uhlie absorbuje mikróby, tkanivový detritus a tekutiny. Striebro baktericídnym účinkom ničí baktérie absorbované na aktívnom uhlí. Rozvoj rezistencie na striebro je vzácný.

Absorpčné krytia s aktívnym uhlím tvoria zvláštnu a z hľadiska terapie mimoriadne zaujímavú skupinu. Základom obväzov je zväčša neдрáždivá pletenina nasýtená aktívnym uhlím alebo tkanina z aktívnych uhlíkových vlákien s vysokou sorpčnou schopnosťou. Jednotlivé obväzy sa líšia technológiou výroby. Všeobecne ale platí pre všetky typy obväzov vysoká absorpčná schopnosť. K základným vlastnostiam patrí:

- absorpcia baktérií a exsudátov
- redukcia zápachu
- jednoduchá aplikácia
- čistenie rany
- sú vhodné na silne secernujúce rany
- možnosť ponechania na rane aj niekoľko dní

Uhlíkové obväzy sa zvyčajne konštruujú ako dve alebo tri kooperujúce vrstvy – tkanina s obsahom aktívneho uhlia, špeciálnej vrstvy netkanej textilie s výnimočným hygroskopickým účinkom a kompresom.

Z dostupných produktov sme porovnávali Vliwaktiv (Lohmann-Rauscher), Actisorb Plus (Johnson a Johnson) a Tecasorb (nový produkt). K dispozícii sme mali aj Carbonet (Smith and Nephew) viacvrstvové krytie s aktívnym uhlím a Carboflex (ConvaTec) – viacvrstvové krytie s aktívnym uhlím.

Vliwaktiv (Lohmann-Rauscher) – je kombináciou scieho krytia rany s obväzom absorbujúcim faktor, baktérie. Povrch kompresu predstavuje netkaná, priedušná, nelepivá textília, ktorá uzatvára sekrét v komprese, chráni pred presiaknutím. Vysoko scie jadro (karbón viskózne vlákna a buničina) absorbuje sekrét a baktérie.

Actisorb Plus (Johnson a Johnson) predstavuje nepriľnavú polyamidovú poréznú sieťku z netkanej textilie, do ktorej je vložená pletenina nasýtená aktívnym uhlím a elementárnym striebrom s baktericídnym účinkom.

Tecasorb je definovaný ako hemostatická absorpčná plena. Zloženie: uhlíková mriežka, netkaná textília, polypropylén, viskóza a gázová kompresa. Netkaná biela textília je zmes 50% polypropylénu a 50% viskózy a je súčasne nosičom druhej vrstvy – sorbentu. Čierny sorbent je elastická tkanina s makroskopicky hladkým povrchom z hydrátcelulózového vlákna – termicky spracovaného zvláštnou technológiou – karbonizácia a aktivácia pri vysokých teplotách. Karbonizácia sa uskutočňuje pri teplote rádovo niekoľko sto stupňov Celsia. Finálny výrobok sa vyznačuje mikroporéznu štruktúrou uhlíkového vlákna s vysokou sorpčnou kapacitou. Vzniknuté mikropóry majú veľkosť 0,6 až 0,8 cm³/g.

Konštrukčne ide v prípade TECASORB v každom ohľade o nealergizujúci materiál. Priložením na otvorenú ranu aktivuje obväz koagulačnú kaskádu a súčasne činnosť fibroblastov a tkanivových

makrofágov. Zvlhčená vrchná vrstva netkanej textilie pracuje s uhlíkovou mriežkou ako difúzna pumpa aktívne odsávajúca z rany kyslé metabolity a voľné radikály. Aplikácia je podmienená stavom ošetrovanej plochy, priebehom hojenia a individuálnou znášanlivosťou obväzu pacientom. U výrazne infikovaných defektov sa vykonávajú spočiatku preväzy o 6-12 hodín, po zlepšení stavu je optimálna doba priloženia TECASORB na 24-72 hodín.

Porovnaním troch prípravkov Vliwaktiv (Lohmann-Rauscher), Actisorb Plus (Johnson a Johnson) a Tecasorb sme preukázali u všetkých troch výbornú schopnosť retencie vlhkosti, absorpciu endotoxínov, výborné antimikrobiálne vlastnosti, redukciu zápalu, redukciu zápachu a úľavu od bolesti. Pričom redukcia zápalu (erytém, edém), a výrazná redukcia foetoru už po 3 dňoch ošetrovania bola najvýraznejšia u prípravku TECASORB. Tento, podľa nami zistených skutočností, mal aj najvýraznejší analgetický efekt – prakticky okamžitá úľava od bolesti po ošetrení a naložení obväzu. Analgetický efekt v konečnom dôsledku viedol k zlepšeniu kvality života pacientov.

Tieto skutočnosti pripisujeme najmä výnimočným konštrukčným vlastnostiam výrobku a faktu, že čierny sorbent sa prikladá priamo na spodinu rany, čo u ostatných porovnávaných výrobkov nie je.

TECASORB sme s výborným efektom použili aj u pacientov s karcinómami kože, kde už nie je možná chirurgická intervencia alebo u dekubitov. Došlo k vyčisteniu spodiny defektov, redukcii zápalových prejavov na okolí a redukcii foetoru. Znova sa potvrdil výborný analgetický efekt a, hoci dočasne, zlepšenie kvality života pacientov.

TECASORB je moderný, plne funkčný produkt s antibakteriálnym a antiseptickým efektom a súčasne komfortný s výrazným benefitom pre pacienta.

Prim. MUDr. Hana Zelenková, Ph.D.

kyslík a voda ako základ života

Táto jedinečná liečba – liečba kyslíkom – bola zavedená a skúmaná vo viacerých oblastiach medicíny. 10. novembra 2000 bol prof. Pakdaman ocenený Certifikátom inovácií za svoju klinickú vedeckú prácu v oblasti onkológie a za výskum kyslíka, predovšetkým za OOT (orálnej kyslíkovej terapie).

Kyslíkom obohatená voda
a orálna kyslíková terapia

Julianna HLOŽEK GRMANNOVÁ
zakladateľka firmy OxySlovakia

... JEJ ŽIVOTNÝ PRÍBEH

Prvá myšlienka priniesť kyslík ako „take away“ vznikla pred siedmimi rokmi, keď zakladateľka firmy Oxy-Slovakia zápasila s onkologickým ochorením.

Po 7 rokoch prevádzkovania rôznych procedúr, podporovaných inhaláciami vysoko koncentrovaného kyslíka, bolo v praxi zjavné, že dostatočne oksyložená bunka reaguje omnoho rýchlejšie a výsledky prichádzajú skôr.

Práce a merania (Pakdaman metóda) ukázali, že po vypití kyslíkovej vody pO₂ (parciálny tlak kyslíka v krvi) vzrástol, čiže sa zvýšila okamžitá koncentrácia kyslíka dostupná pre bunkové štruktúry. S týmito informáciami po dlhej práci a úspešnom zapatentovaní technológie obohacovania pitnej vody vysokým množstvom kyslíka prichádza na slovenský trh nápoj Oxy-water.

Držiteľom patentu je česká firma Oxylife, vyrábajúca slovenský nápoj Oxywater.

OBSAH PLYNOV VO VZDUCHU

Vzduch je zmes viacerých plynov. Jeho dominantné zložky sú kyslík a dusík. Vzduch obsahuje 20,95 objemových % kyslíka, 78,08 % dusíka, argónu je 0,93 %, oxidu uhličitého 0,033 %. Zvyšok do 100 % predstavujú plyny v stopových koncentráciách: vzácne plyny – hélium, neón, radón, kryptón, xenón, tiež vodík, oxid uhoľnatý, metán, oxid siričitý, oxid dusný a dusičitý, jód, ozón.

KYSLÍK

Kyslík ako terapeutický „nástroj“, je pomôcka využívaná pri liečbe mnohých bunkových nefunkčností, napr. i pri bunkovej a orgánovej nedostatočnosti. V laboratórnych podmienkach sa zistilo, že napr. v bunkách pri nedostatku kyslíka začnú prebiehať nekontrolovateľné, „chaotické“ syntézy DNA, čo má za následok syntézu „nedokonalej“, príp. vznik poškodenej, DNA. DNA je pre zdravý chod organizmu veľmi dôležitá, keďže je nositeľkou genetickej informácie bunky, riadi jej rast, delenie a regeneráciu. Ľudské telo prežije bez potravy približne 2 týždne, bez tekutín menej ako týždeň, ale bez kyslíka nevydrží viac ako pár minút.

Analýzy potvrdzujú, že obsah zlúčenín dusíka (predovšetkým dusitanov, ktoré sú o. i. prekursori karcinogénnych látok) vo vode obohatenej kyslíkom, sa výrazne znižuje. To znamená zvýšenie kvality tzv. kyslíkovej vody (obohatenej kyslíkom) pre každého, predovšetkým však pre deti.

Kyslík ovplyvňuje reakciu vodíka (H+) prebiehajúcu v stenách buniek, čím sa redukuje tvorba žalúdočných kyselín (HCl). Keď sa kyslíkom obohatená voda dostane do kontaktu s mitochondriálnymi tkanivami (žľazy, črevá, pečeň, ľadviny, mozog, srdce atď.), vodné membrány sa otvoria a kyslík sa uvoľní do buniek. Parciálny tlak kyslíka (pO₂) je dôležitý parameter, ktorý sa používa ako ukazovateľ obsahu kyslíka v krvi. pO₂ je hodnota poukazujúca na okamžitú koncentráciu fyzikálne rozpusteného kyslíka v krvi, jej zvýšenie po vypití vody obohatenej kyslíkom. S pribúdajúcim vekom všeobecne pO₂ v krvi klesá, čiže klesá obsah kyslíka a začne sa prejavovať jeho nedostatok v tkanivách, na zdravotnom stave, vitalite človeka. Merania ukázali, že po vypití vody obohatenej kyslíkom pO₂ v krvi vzrástol, čiže zvýšila sa okamžitá koncentrácia kyslíka v krvi dostupná pre bunkové štruktúry. Použitie a následný transport vody obohatenej kyslíkom do orgánov akými sú mozog, srdce, pľúca, brušná dutina, tiež oči a imunitný systém, mali za následok zlepšenie regulačných mechanizmov v tele, pozitívny terapeutický účinok. Voda obohatená kyslíkom je doplnková liečba ďalších terapií pod lekársym dohľadom pacientov.

Podľa záverov vedeckého tímu sa s OOT dosiahli nasledujúce pozitívne výsledky:

- Stimuluje a reguluje sa imunitný systém (leukocyty, monocyty, granulocyty). Vzrastá počet krvných buniek (erytrocyty, Hct, Hb, trombocyty).
- Znižuje sa kyslíková nedostatočnosť buniek (bunková hypoxia), čím sa zlepšuje komplexne zdravotný stav.
- Mení sa anaeróbny metabolizmus v rakovinotvorných bunkách na aeróbny.
- Má antibakteriálny a antivírusový vplyv, zvlášť na anaeróbne baktérie.
- Pozitívne ovplyvňuje gastrointestinálne problémy: pálenie záhy, gastritída, žalúdočné vredy, vred na dvanástorníku atď.
- Znižuje sa neúmerná tvorba a vylučovanie žalúdočných kyselín.
- Zlepšuje sa mikrocirkulácia, predovšetkým v sliznici žalúdka a čriev.
- Reguluje aktivitu žalúdka.
- Aktivuje a reguluje funkciu podžalúdočnej žľazy a dvanástorníka.
- Má cytotoxický vplyv na helicobakter pylori.
- Zlepšuje stav vyplývajúci z hypoxie: pri astme, silikóze, TBC, cystickej fibróze, u fajčiarov.
- Prevencia a liečba migrény s OOT viedla k redukcii až odstráneniu cerebrálnej hypoxie.
- Nárast kyslíkových zásob pre mozog pri arterioskleróze a nádorových ochoreniach mozgu.
- Zlepšenie stavu pri infarkte myokardu, angine pectoris, prevencia pred odumieraním tkaniva srdca, pri srdcovej nedostatočnosti.
- Zrýchlenie detoxikačných procesov v organizme, keďže sa aktivuje cytochróm P-450 v pečeni.
- Znížila sa hypoventilácia spôsobujúca funkčnú nedostatočnosť dýchacieho systému (chronická obštrukčná choroba pľúc a ďalšie diagnózy spojené s poruchou v hrudníku, neuromuskulárne ochorenia ako detská obrna – poliomyelitída, svalová dystrofia – myopatia, ako aj funkčné zmeny ovplyvňujúce dýchací systém – skolióza, kyfóza, kyfoskolióza, obezita).
- Zlepšuje sa regenerácia tkanív, hojenie rán.
- Spomaľuje sa starnutie.

V takýchto prípadoch je obohatená voda kyslíkom zvlášť účinná, keďže kyslík je transportovaný týmto postupom priamo do cirkulujúcej krvi zažívacím traktom a cez srdcovocievny systém. Absorpčnými orgánmi pri tejto terapii nie sú pľúca, ale celý zažívací trakt počnúc ústami. Približne po 5 minútach po vypití vody obohatenej kyslíkom sa v krvi prejaví zvýšenie obsahu kyslíka v nej ako zvýšenie parciálneho tlaku kyslíka v krvi (pO₂). Terapia OOT sa odporúča ako doplnková liečba popri konvenčnej terapii. Zatiaľ do tohto obdobia neboli zistené žiadne negatívne vedľajšie účinky pri OOT. Pri aplikácii kyslíkovej terapie dochádza k zlepšeniu ochranného systému organizmu, keďže sa stimuluje a stabilizuje imunitný systém. Niektoré faktory, ako napr. chemoterapia, rádiácia, pooperačné syndrómy, stres, atď. môžu vyvolať silnú hypoxiu – výrazné zníženie koncentrácie kyslíka potrebného pre bunky tela. Dôsledkom toho je nedostatok energie v bunke a narušenie imunitného systému. Preto je treba podať pacientovi adekvátnu pomoc napr. vo forme doplnkovej liečby OOT.

Ako výsledok procesu obohatenia organizmu kyslíkom stúpla energia organizmu, čo o. i. umožňuje aj účinnejší príjem energie z iných zdrojov (napr. z potravy).

Absorpcia kyslíkovej vody začína v ústach a pokračuje v zažívacom trakte. Difúziou a osmózou za použitia izotopu O₂15 sa zistil vzťah medzi množstvom krvi prijatej mozgom a efektívnym využitím kyslíka. Je to výsledok aktívneho transportu kyslíka v organizme. 5 minút po vypití kyslíkovej vody sa zistil nárast pO₂ vo venóznej (žilovej) krvi. V protiklade s kyslíkom apliko-

vaným cez masku (plynné skupenstvo), kyslík dodávaný organizmu ako vodný roztok zostáva v krvi vo zvýšenej koncentrácii niekoľko hodín. Dokonca po 3 až 4 hodinách od podania vody s kyslíkom je stále zvýšená koncentrácia kyslíka v krvi.

Resorpcia (vstrebávanie) kyslíka prebieha nasledovne:

Oksyložená voda > kapiláry sliznicových membrán v ústach a zažívacom trakte > vratná žila > cirkulácia v pečeni > cirkulácia v tele > nárast pO₂ v krvi > dostupnosť k orgánu prostredníctvom krvi

ONKOLÓGIA

Účinok OOT (orálnej kyslíkovej terapie) pri liečbe karcinómov v hlave, v hrdle a v ústach sa hodnotil s pO₂-histografiou. V ďalších experimentoch sa dokázalo zvýšené oksyloženie aj v bunkách nádoru.

Uvedené naznačuje, že zvýšenie koncentrácie kyslíka v rakovinových bunkách zvyšuje citlivosť buniek na chemoterapiu a rádioterapiu, čo napomáha deštrukcii rakovinových buniek.

Bez vody človek vydrží týždeň. Bez kyslíka 5 minút.
Dve najdôležitejšie esencie života. Spojili sme ich pre vás.

BOLEŠŤ HLAVY

Bolesť hlavy je veľmi rozšírená choroba. Dominantnou príčinou pri vzniku bolesti hlavy, vrátane migrénových záchvatov, je porucha v mikrocirkulácii a v cerebrálnej (mozgovej) hypoxii (nedostatok kyslíka v tkanivách).

Záver: V poslednom období, od uvedenia OOT do klinickej praxe, stále vo svete vzrastá záujem lekárov a vedcov o túto metódu. Stále sa rozširuje vedecko-výskumná a klinická spolupráca mnohých inštitúcií a vedcov z oblasti medicíny, zdravotníctva, biológie a životného prostredia pri využití kyslíka na skvalitnenie každodenného života človeka.

Výber informácií je z písomnej správy
o vplyvoch a účinkoch „Terapie vodou
obohatenou kyslíkom“
od prof. Dr. A. Pakdaman M. D.

afty postihujú až 25 % celosvetovej populácie

recidivujúce afty, aftózna stomatitída, recidivujúca benígna aftóza, benígne afty, chronické recidivujúce afty, habituálne afty

Afta je chronické ochorenie sliznice dutiny ústnej (môže postihovať aj slinivnicu genitálií), charakterizované opakovanou tvorbou belavých vriedkov. Predstavuje jedno z najčastejších ochorení sliznice dutiny ústnej. Odhaduje sa, že postihuje až 20 – 25 % celosvetovej populácie, bez rozdielu pohlavia. Ochorenie sa často prvýkrát objavuje v období puberty. Najintenzívnejšie prebieha u adolescentov, príznaky sa následne zmierňujú.

Ochorenie je charakterizované ostro ohraničenými plytkými vredmi (ulcerácie) so spodinou ľahko pod úrovňou okolitej sliznice. Defekt je krytý belavým alebo žito-bielym fibrinovým povlakom, ktorý kontrastuje so začervenaným okolím. Lézia je bolestivá. Afty znepriemňujú príjem potravy, ale taktiež môžu komplikovať artikuláciu a ústnu hygienu. Ak sú lézie časté alebo väčšieho rozsahu, môžu zásadným spôsobom meniť kvalitu života postihnutej osoby. Počas ochorenia sa striedajú fázy akútneho výsevu s rôzne dlhou fázou klúdu. Môžu byť sprevádzané zdurením podčelustných lymfatických uzlín.

MUDr. Vladimír HOLEC
stomatológ

STOMAHOL

KLASIFIKÁCIE

Aphthosis minor – je najčastejšie sa vyskytujúcou formou. Tvorí až 2/3 všetkých prípadov recidivujúcich aft. Prejavuje sa malými, bolestivými, kruhovými vriedkami veľkosti 3 - 6 mm, prekrytými belavou membránou s jemným začervenaním okolia. Sú buď vo forme jednotlivé alebo viacpočetných lézií, hoja sa bez jazvy v priebehu cca 7 až 12 dní.

Aphthosis major charakterizované hlbokými bolestivými ulceráciami, priemeru 1 - 2 cm, ktoré pretrvávajú 3 až 6 týždňov a môžu sa hojiť jazvou.

Aphthosis herpetiformis charakterizované rýchlym výsevom malých erozií (1 - 2 mm) v počte 10 až 100, ktoré často splyývajú do väčšej nepravidelnej ulcerácie. Pretrvávajú 1 až 2 týždne a hoja sa bez jazvy.

ETIOLÓGIA

Príčiny tohto recidivujúceho ochorenia ústnej sliznice nie sú zatiaľ úplne jasné. Súčasné poznatky podporujú myšlienku, že primárnu úlohu v patogenéze zohráva bunkami sprostredkovaná imunitná reakcia, dôležitú úlohu má tiež nižšia odolnosť epitelu ústnej sliznice.

Okrem toho existujú **predispozičné faktory**:

- **lokálne faktory**: trauma, rôzne zložky kozmetiky, iritujúce látky exogénneho pôvodu. Afta vzniká v mieste poranenia. Zriedkavejšie sa vyskytuje na tvrdom podnebí alebo ďasne, súvisí s prirodzeným rohovatením ústnej sliznice. U fajčiarov je výskyt zriedkavejší, lebo sliznica vplyvom fajčenia rohovie.
- **mikrobiálne**: infekčná povaha ochorenia bola súčasnými štúdiami vylúčená, súvislosť s herpes simplex vírusom, cytomegalovírusom, Epstein-Barrovej, varicella zoster bola zamietnutá.

- **nutričné**: častejšie môžu vznikať u osôb s deficitom železa, kyseliny listovej a vitamínov radu B, hlavne B12. Treba zvážiť odstránenie možných alergénov zo stravy.
- **genetické**: deti, ktorých rodičia trpia aftami, majú 90% pravdepodobnosť, že ochorenie sa u nich prejaví.
- **umunologické**: afty sú popisované u ľudí so zníženou koncentráciou sekrečného IgA v slinách. V súčasnej dobe je skúmaná hypotéza, že afty vznikajú v dôsledku prílišnej aktivácie imunitného systému proti mikroorganizmom orálnej mikroflóry.
- **systémové**: vredy podobné aftám sa vyskytujú pri celiakii, Crohnovej chorobe, Behcetovej chorobe, hematologických deficitoch a HIV.
- **ďalšie faktory**: psychosociálny stres a iné.
- **afty v tehotenstve**: Často môžu postihovať tehotné ženy, čo súvisí aj s prísunom vitamínov a ich spotrebou v rôznych fázach gravidity. Nevhodné množstvo látok je kľúčové. Tehotné ženy by mali k medikácii pristupovať opatrne.

Aftózna stomatitída môže byť v detstve herpetickou primoinfekciou (herpetická gingivostomatitída).

Diferenciálne dg: Herpes simplex, hand-foot-mouth diseases, ulcus durum, Behcet syndrome, erythema multiforme a iné.

LIEČBA

Neexistuje žiadna špecifická terapia. Najlepšie výsledky sa dosiahnu po potlačení lokálnej imunitnej odpovedi, zabránení sekundárnej infekcie a zmiernení nepohody. Prevláda symptomatická liečba.

Lokálna – lok anestetiká, antiseptiká, ATB, NSAID, kortikoidy, bioadhezíva, mukoprotektíva, harmanček, repík.

Celková – B-complex, preparáty s obsahom železa, imunostimulátory, kortikoidy (v malých dávkach).

Fyzikálne – laserová ablácia, chirurgická excízia.

Použitá literatúra: Choroby sliznic a ústnej dutiny E. Ďurovič; Atlas of oral diseases G. Laskaris; Atlas chorob ústnej sliznice R. Slezák; Onemocnění ústní sliznice M. Škach.

Wurm-Ex® Plasma sirup 100 ml

pre deti

novinka na
slovenskom
trhu

OCHRANA PRED EXTERNÝMI AGENTMI

UNIKÁTNA KOMBINÁCIA PRÍRODNÝCH EXTRAKTOV
pre prirodzenú obranyschopnosť tela a normálnu funkciu črevného traktu.

Sirup obsahuje:

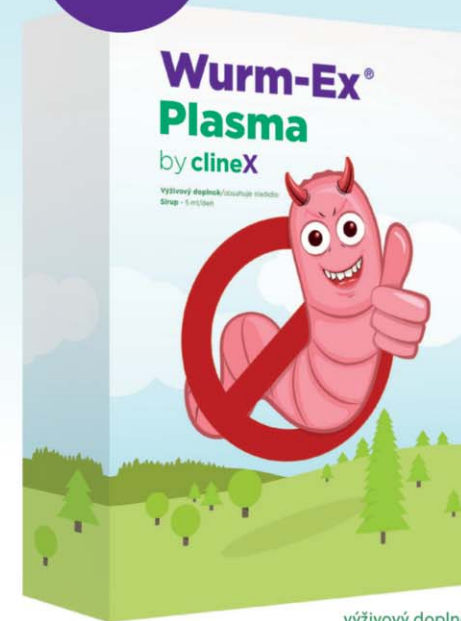
Orech kráľovský – extrakt z listových púčikov
Prispieva k normálnej funkcii črevného traktu
a podporuje obranyschopnosť organizmu.

Kurkuma dlhá – extrakt z koreňa
Podporuje trávenie.

Pantotenát vápenatý
Prispieva k zníženiu únavy a vyčerpania.

Doplnený o vitamín **B5** a **horčík**.

**Dávkovanie: 1 čajová lyžička (5 ml)
večer pred jedlom.** Neprekračujte
doporučenú dennú dávku. Je určený
pre deti od 3 rokov.

výživový doplnok

clineX
One world, One life, One clineX

Dbajte na vyváženú, pestrú stravu a zdravý životný štýl.

„Na svätého Juraja vyliezajú hady z dier,“ hovorí známa pranostika a má pravdu. Sviatok sv. Juraja pripadá na 24. apríla, to už býva tak teplo, že vzrastá aktivita živočíchov, ktoré majú premenlivú telesnú teplotu. Platí to aj pre najčastejšie a najnepríjemnejšie z vonkajších cudzopasníkov psov a mačiek – kliešte.

na svätého Juraja vyliezajú tiež kliešte

od apríla do novembra chránime psy a mačky pred cudzopasníkmi

SKVELÉ PRISPÔSOBENIE

Kliešte sú cudzopasné roztoče živiace sa krvou hostiteľa, ktoré po nasatí jeho telo sami spontánne opúšťajú. K parazitickému spôsobu života sú dokonale prispôsobené. Ich telo je zhora nadol sploštené, dokonale usposobené k pohybu a prichyteniu na telo hostiteľa. Je opatrené tromi (u lariev) alebo štyrmi (u ným a dospelých jedincov) pámi končatín, ktoré umožňujú pohyb po vegetácii a hostiteľoch.

NAJČASTEJŠÍ VÝSKYT

V podmienkach strednej Európy dávajú kliešte prednosť lesom s nízkym porastom. Väčšinou im vyhovujú biotopy o vyššej vlhkosti vzduchu (okolo 70 %). Kliešte žijú väčšinou v nižších oblastiach, nechýbajú však ani v nadmorských výškach okolo 800 metrov. Aj keď jednotlivé vývojové štádiá dávajú prednosť hostiteľom určitej veľkosti a výšky, do ktorej vylezú po vegetácii, všetky sú schopné napadnúť psa, mačku aj človeka. Vývojový cyklus trvá v našich podmienkach väčšinou tri roky, môže sa však predĺžiť aj na päť až šesť rokov. Prezimovať môžu všetky vývojové štádiá, a to hladné aj nasiaknuté. Do korún stromov kliešte nevylezú a na hostiteľov z nich neskáču, ako sa niekde uvádza.

KEDY SA MÁME BÁŤ?

Prví príslušníci druhu sa objavujú na vegetácii skoro na jar, pri teplotách od 8 °C, v najväčšom množstve sa vyskytujú potom v máji, vo vyšších polohách v júni. V júli a začiatkom augusta sa vyskytujú pomene málo, koncom leta a začiatkom jesene dosahuje ich výskyt druhý vrchol v roku. Neznamená to však, že inokedy v priebehu roku sa pes nemôže stať hostiteľom kliešťa. Druh nazývaný kliešť stepný sa objavuje skoro na jar už pri teplotách okolo 5 °C. Vo vrcholnom lete kulminuje výskyt kliešťa lužného a na jeseň, v októbri a novembri, kliešťa lesostepného, ktorý je často aktívny aj pri snehovej pokrývke.

PREČO SÚ NEBEZPEČNÉ?

Kliešť čakajúci na hostiteľa rozpozná prípadného hostiteľa vďaka vyžarovaniu tepel-nému vlneniu a vydychovanému kyslíčniku uhlíčitému. Hneď ako ho lokalizuje, prelezie na neho alebo „spadne“. Na tele hostiteľa potom vyhľadá najvhodnejšie miesto, kde je koža tenká a prekrvená, a prichytí sa. V koži je pevne zakotvený späť smerujúcimi háčikmi, „chobôťnikom“ (hypostómom) a mohutnými makadlami na hlavičke. Sliny, ktoré pritom do ranky stekajú, obsahujú zložky so znecitlivujúcim účinkom, aby parazitácia hostiteľa čo naj-menej dráždila, a zložky zabráňujúce zrážaniu krvi, aby kliešť mohol prijímať tekutú potravu. Na rozdiel od blch, kliešte v pravom slova zmysle nesajú, ale prehltávajú krv vytekajúcu z ranky. Spolu so slinami sa do ranky a krvného obehu psa dostávajú tiež pôvodcovia rôznych chorôb. V podmienkach strednej Európy sú kliešte prenášačmi kliešťovej encefali-tídy (ktorá napriek názoru, že psy ňou nemôžu ochorieť, sa u nich jednoznačne vysky-tuje, ale len zriedkavo býva správne diagnostikovaná), boreliózy, tularémie, ricketziózy, Q-horúčky a babeziózy. Navyše sa ranky po prichytení môžu stať vstupnou bránou sekundárnej bakteriálnej infekcie. Prenášačmi nebezpečných agens nie sú iba nápadné dospelé samice, ale aj rozmerovo nenápadné larvy a nymfy. Pôvodcovia chorôb, teda vírusy a baktérie, nasatím krvou rezervoárových hostiteľov infikujú vajíčka v tele samic kliešťov. Ide o tzv. transovariálnu nákazu. Z takýchto vajíčok sa potom liahnu nakazené larvy a z tých sa vyvíjajú nakazené nymfy a dospelí jedinci.

OCHRANA PRED KLEŠŤAMI

Výskyt kliešťov nie je rovnomerný, má tzv. ohniskový charakter. Na vychádzkach so psom do prírody je potrebné vyhýbať sa „vyhláseným miestam“, aj keď je pes chránený proti napadnutiu nejakým k tomu účelu určeným prípravkom. Žiadny antiparazitný prípravok totiž nezaručuje stopercentnú ochranu psa, pretože kliešť v ktoromkoľvek štádiu vývoja (okrem dospelých samcov) musí čakať na hostiteľa často veľmi dlhú dobu (veľa mesia-cov alebo aj rok) a ak sa mu naskytne príležitosť prijímať potravu, snaží sa ju využiť za každú cenu a napadá často aj chránené psy. Napriek tomu majú prípravky odpudzujúce a tmiace kliešte veľký význam pre ochranu psa pred chorobami, ktorými sa môže ich prostredníctvom nakaziť. Percento nakazených kliešťov je v rôznych miestach vrátane ohnisk odlišné, môže kolísať od zlomku percenta až po desiatky percent. Po každej vy-chádzke by preto mal byť každý pes dôkladne prehliadnutý predovšetkým tam, kde je riziko napadnutia významné. Skontrolovaní musia byť aj jedinci ošetrení repelentnými prostriedkami, obzvlášť na miestach, na ktorých sa kliešte prichytávajú najčastejšie, kde je koža tenká, dobre prekrvená (na tvári, okolo ušných lalokov, v podpazuší, slabinách, okolo ritného otvoru, pohlavných orgánov atď.).

ODSTRAŇOVANIE KLEŠŤOV

Prichytený kliešť musí byť odstránený čo najskôr. Pôvodcovia chorôb sa totiž dostávajú do ranky vzniknutej príjmom krvi spolu s kliešťami, a tým do tela hostiteľa postupne. Napríklad v prípade lymskej boreliózy musí kliešť sať minimálne 6 až 8 hodín, než do orga-nizmu hostiteľa prenikne toľko borélií, aby klinicky preukázateľne ochorel. Čím skôr je parazit odstránený, tým menšie je riziko nákazy. Pri odstraňovaní prichytených kliešťov nemá byť, napriek častým odporúčaniam, cudzopasník pred vytiahnutím usmrtený udusením kvapkou oleja, pretože v dobe, kedy umiera a dusí sa, uvoľňuje do ranky

množstvo slín, a pokiaľ je infikovaný, uvoľňuje i infekčné agens. Preto sa v sú-časnosti zdá byť najvhodnejšie odstraňo-vať kliešťa živého, prípadne vysušeného výparmi éterických olejov. Živý parazit sa z ranky uvoľní opakovaným kývaním do strán alebo opatrným vytáčaním, rozhodne nie iba ťahom. Voľba nástroja je veľmi dôležitá, pretože tie jeho časti, ktoré sa dostávajú do kontaktu s telom parazita a slúžia k jeho zachyteniu, nesmú byť ostré, čo bohužiaľ nespĺňajú ani niektoré pomôcky vyslovene určené na odstra-ňovanie kliešťov. Vhodná je napríklad anatomická (nie však chirurgická s ostrými zubkami na koncoch) pinzeta. Uchytenie kliešťa musí byť dostatočne pevné a čo najbližšie k pokožke hostiteľa, ťah však musí byť mierny, aby nedošlo k roztrhnutiu parazita. Obsah čreva, ktorý by pri tom unikol, môže byť totiž infekčný a nebez-pečný pre osobu, ktorá kliešťa odstraňuje. Preto je vhodné chrániť ruky jemnými gu-movými rukavicami, alebo si ich po zákroku dôkladne umyť teplou vodou a mydlom, alebo si ich ošetriť špeciálnym dezinfekčným prostriedkom. Z týchto dôvodov sa nesmie ani odstránený kliešť rozpučiť tlakom nechty palca alebo iného prstu. Najlepšie je usmrtiť ho na vhodnej podložke (napríklad na kuse papiera, ktorý bude následne odstránený aj s cudzopas-níkom) kvapkou dezinfekčného prípravku a neškodne zlikvidovať. Neodporúča sa ani usmrtiť ho zapálením v popolníku, pretože telíčko parazita praskne a obsah čreva môže zašpiniť popolník aj okolie a stať sa zdrojom náhodnej infekcie človeka.

autor: RNDr. Ivan Stuchlý, „Na svätého Jiří...“, časopis „Svět psů“, 4/2016
preklad: PharmDr. J. Karczub

S PARAZITMI BOJUJEME PŘÍRODNĚMI A PRE ZVIERA ŠETRNÝMI PROSTŘEDKAMI

Fyto obojek a Fyto pipeta sú repelentné prípravky vhodné pre psov a mačky s účinnosťou proti kliešťom a blchám. Obsahujú aktívnu látku geraniol, ktorá je súčasťou citrónového oleja získavaného z rastliny Voňatky citrónovej. Geraniol pôsobí repelentne a navyše kliešte a blchy dehydratuje, takže zvyčajne nemajú dostatok času na predanie nebezpečnej infekcie psovi alebo mačke.

FYTO OBOJOK a FYTO PIPETA neobsahujú insekticídy ani hormóny.

Zloženie: Fyto obojek: Zloženie: 3,5 g/kg Geraniol. Obojek 65 cm. Fyto pipeta: Zloženie: 9 g/kg, Geraniol. FYTO PIPETA pre malé psy do 10 kg a mačky, 1 x 15 ml. FYTO PIPETA pre psov od 10 do 20 kg, 3 x 10 ml. FYTO PIPETA pre veľké psy od 20 kg, 6 x 10 ml. Používajte veterinárne prípravky bezpečne. Pred použitím si vždy prečítajte údaje na obale a pripojené informácie o prípravku.

K dostaniu v distribučnej sieti, napríklad MED-ART, spol. s r.o.

*Fytopipety-na trhu od polovice apríla 2017!

FARMACIA CARE s.r.o. | Mišovická 458/3, 155 21 Praha 5

FYTO OBOJOK® FYTO PIPETA* novinka!

- pre malé psy do 10 kg a mačky
- pre psov od 10 do 20 kg
- pre veľké psy od 20 kg

www.pethealthcare.cz

JASNÝ POHLED NA VÝŽIVU

- pouze s rýží
- 51 % masa v sušině výrobku v řadě Real Meat
- až 94 % bílkovin živočišného původu v řadě pro kočky
- až 89 % bílkovin živočišného původu v řadě pro psy
- přírodní antioxidanty
- chelátové formy stopových prvků

www.nativia-pet.cz

 www.facebook.com/nativia-pet

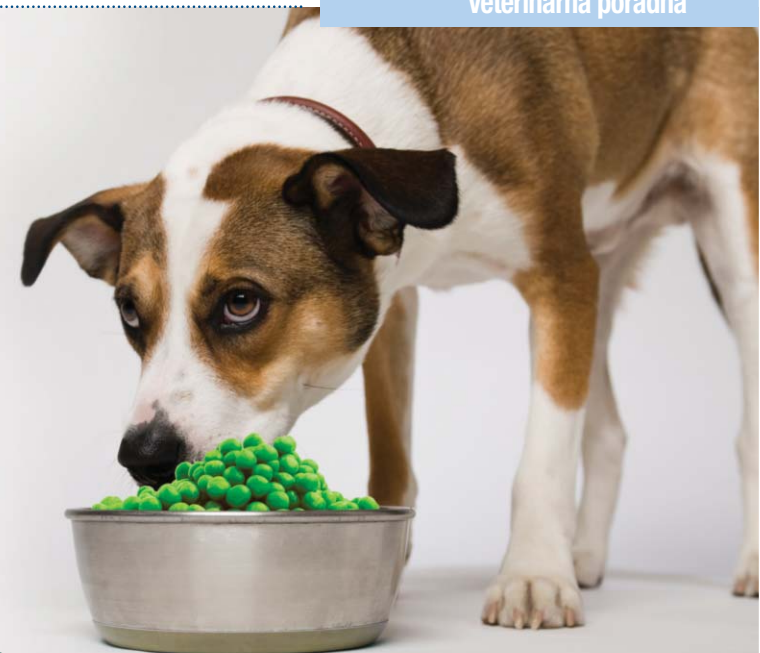

MED-ART

veterinární poradna

Nativia
future life style

máme psy krmit hrachem?

Trh s krmivy pro psy je poměrně dynamický obor. Nové značky vznikají, některé staré zanikají – stále se něco děje. Jen poslední dobou tato dynamika nabývá na intenzitě. Celkově se dá říci, že počet značek stále roste, ale bohužel rychleji než počet nových nápadů, který by jejich existenci odůvodňoval. Konkurence sílí a jsme svědky toho, že někteří výrobci ve snaze zaujmout zákazníka opustili pozici „co je správně pro psa“ a nechali se zlákat do nevyzpytatelné pozice „co se líbí kupujícím“. Kde se ale vytváří ona „obliba“ a názor, co je in a co už ne?

Je veřejným tajemstvím, že nejvlivnější platformou, která formuje názor zákazníků, jsou sociální sítě, diskusní fóra, blogy a webové stránky různých hodnotitelů krmiv. Většinou ale samozvaných hodnotitelů bez náležitého vzdělání, pro které je to koníček nebo dobře promyšlený byznys. Mezi profesionály v oboru se čím dál častěji a hlasitěji hovoří o tom, že spotřebitelé a maloobchodníci nemají relevantní parametry pro měření skutečné kvality krmiv a že možná ani nechápou vztah mezi skutečnou kvalitou krmiva a potřebami zvířete. Je tedy velmi pravděpodobné, že pokud by zákazníci činili svá nákupní rozhodnutí na základě měřitelných kvalitativních parametrů použitých surovin, svět komerčních krmiv pro psy by se radikálně změnil. Ve skutečnosti tedy mnoho lidí posuzuje krmiva podle vzhledu – jak vypadá obal, co je na něm napsané, jaké suroviny jsou použité a jaké určité ne, namísto toho, aby se zajímali o to, jaké živiny a v jaké kvalitě zvíře z krmiva získá. Ale zpět k otázce hrachu resp. luštěnin obecně. Je jejich zařazení do receptur pro psy výhra?

Luštěniny bývaly označovány jako „maso chudých“, protože jejich profil aminokyselin = kvalita bílkovin není ideální a v krmivech pro psy byly jako skupina dlouho přehlíženy. A to jednak z důvodu ceny, dostupnosti ale i živinového složení. Zkrátka byly k dispozici zajímavější suroviny. Dnes se ale situace mění. Mnoho tradičních surovin získalo u „hodnotitelů“ nálepku nevhodné. Toto zařazení postihlo obiloviny – pšenici, kukuřici, masokostní i masové moučky, moučky z vnitřností, sóju a mnoho dalších surovin. Naneštěstí ne na základě objektivních informací, ale na základě pocitů „hodnotitelů“. S rostoucím zájmem o bezobilná krmiva a krmiva s vysokým obsahem bílkovin se někteří výrobci nechali zlákat na hru o „návratu k vltu“ a vyloučení všech obilovin včetně rýže. Pak ale nastává problém, co tam dát jiného, protože krmivo nemůže být jen maso a tuk. Tak jsme před časem začali slyšet o bramborách a v nedávné době o luštěninách v krmivu.

Luštěniny jsou sušená semena nalézající se v luscích luskovin. Obsahují asi 20 – 25 % bílkovin, což je asi dvakrát více než v obilovinách. Pro výživu masožravců obsahují málo sirmých aminokyselin methioninu a cysteinu. Obsahují relativně málo tuku, asi 2-3x více mine-rálních látek než obiloviny, s obsahem 10-25% jsou dobrým zdrojem vlákniny a dále obsahují od 30 do 60% škrobu. Jejich nevýhodou je, že obsahují řadu antinutričních látek, které snižují využití dalších živin z krmiva. Část těchto látek se ale teplem při výrobě ničí. Ale asi největší překážkou pro jejich použití v krmivech pro psy byl obsah některých oligosacharidů (např. rafinózy a stachylózy), které byly spojovány se zvýšenou plynatostí, ke které docházelo při jejich trávení v tlustém střevě.

Zařazení luštěnin do krmiv je tedy značně diskutabilní. Obiloviny jsou jistě mnohem kvalitnějším zdrojem sacharidů, a pokud je z marketingových důvodů nemůžeme vyloučit, je jejich zařazení i levnější. Podobně je tomu i u bílkovin. Obecně se dá říci, že většina dnešních krmiv o dost překračuje hranici pro minimální obsah bílkovin. Tzn. nehrozí jejich nedostatek, ale je důležitější se zaměřit na jejich kvalitu = skladbu aminokyselin a ptát se, co se s nimi děje při jejich trávení a vstřebávání. Je známo, že i nejkvalitnější živočišné bílkoviny jsou v tenkém střevě stravitelné z cca 80 – 85%. Zbytek tzn. 15 – 20% prochází do tlustého střeva a za pomoci mikroorganismů je rozkládán v hnilobném procesu na amoniak, indol, skatol, putrescin a kadaverin. Mnoho z těchto látek je považováno za zdraví škodlivé. Způsobují nepříjemný zápach výkalů a mohou být také příčinou průjmu.

Zkrátka kvalita jednotlivých surovin použitých při výrobě krmiv je mnohem komplexnější záležitost, než zda-li se nám momentálně daná surovina jen líbí nebo ne. A ani u obsahu bílkovin v krmivu neplatí, že čím více tím lépe.

Za tým Nativia Ing. Jan Jirásek

Krakov

kráľovské hlavné mesto

Ako ten čas letí... nech to znie akokoľvek otrepane či banálne, pravdou je, že čas nezastavíme. Vieme ovplyvniť len to, ako a s kým ho využijeme. Celý rok sa stretávame s obchodnými partnermi, venujeme sa vzdelávaniu, organizovaniu zaujímavých seminárov a práci. Teraz sme si však našli čas na zorganizovanie zájazdu plného zážitkov a precítienia práve pred vianočnej atmosféry. Naším cieľom sa tentokrát stal Krakov.

Náš výlet sa začal v piatok ráno. Z Bratislavy sme vyrazili v ranných hodinách. Cieľ bol jasný, Krakov nás už čakal. Autobus bol naplnený dobrou náladou a vtípnymi zážitkami každého z nás, ktoré sme prežili počas roka. V Nitre, Banskej Bystrici a v Liptovskom Mikuláši sme si urobili malé prestávky. V poobedňajších hodinách sme dorazili k nášmu prvému cieľu, soľnej jaskyni Wieliczka. Soľná baňa Wieliczka sa nachádza blízko mesta Wieliczka na juhu Poľska. Baňa patrí medzi najstaršie na svete. Ťažba prebiehala od 13. storočia až do roku 2007. Dnes je turistickou atrakciou, ktorá ponúka viaceré sochy, galérie a kaplnku, ktorú vysekali baníci. Ročne baňu navštívi viac ako milión turistov.

Baňa je hlboká 327 m, dlhá približne 300 km a má deväť podlaží. Pre turistov je sprístupnená 3,5 km dlhá trasa. Na tejto trase sa nachádzajú sochy od baníkov, ale aj súčasných umelcov. Aj kryštály v lustrach sú vyrobené zo soľnej skaly. Soľná skala je sivej farby viacerých odtieňov. Na konci turistickej trasy sa nachádza veľká sieň a kaplnka, ktorá je využívaná na rôzne oslavy a svadby. Okrem toho sa v turistickej časti bane nachádza aj podzemné jazero a expozícia dejín soľného baníctva. Baňa sa používa aj ako rehabilitačné a wellness stredisko.

Floriánska brána je jednou z najznámejších gotických veží v Poľsku. Postavená bola okolo roku 1300. Veža je vysoká 33,5 m, s barokovou vežou, ktorá bola postavená v roku 1660.

Návšteva bane bola pre nás obrovským zážitkom. Skúsťe si predstaviť dlhosiahle chodby sivastej farby, častokrát len vo výške človeka, v spleti podzemných chodieb a tunelov slúžiacich na presun hlbšie a to len za cieľom ťažby a zárobku. K tomu, aby sa jednotlivé chodby spevnili, slúžilo drevo, ktoré zároveň v soľnej jaskyni dokáže najlepšie odolávať. V každej časti jaskyne bolo cítiť drinu, ktorú museli vtedajší baníci podstúpiť. Vo večerných hodinách sme sa ubytovali v hoteli. Po večeri sa niektorí z nás ešte vydali na prechádzku vianočným mestečkom. Na druhý deň nás čakal náročný program. Ráno sme prešli historickou časťou mesta Krakov s podrobným výkladom sprievodcu až k hradu Wawel. Hrad Wawel je symbolické korunovačné miesto s veľkým významom pre Poliakov. V podvečerných hodinách sme navštívili nádhorne vysvietené vianočné mestečko. Atmosféru a čaro Vianoc bolo cítiť na každom kroku. Vianočné mestečko ponúkalo tradičné krowky, skvelé syry, domáce mäsové výrobky a celým mestečkom rozvonjavajúci punč. V jemnej zimnej klíme padol vhod. Cesta domov bola únavná, ale zato plná neopísateľných zážitkov. Veľká vďaka patrí všetkým účastníkom zájazdu za rešpektovanie časových harmonogramov a tým podarený šťastný návrat domov. Pevne veríme, že takto o rok sa naše cesty opäť stretnú na inom, nami možno nepoznanom mieste.

Iveta Kratochvílová, obchodný zástupca MED-ART

z histórie

najkrajšieho mesta na hornej Visle

Kráľovské hlavné mesto Krakov leží na hornom toku rieky Visla. Je to centrum južného Poľska. Má rozlohu 326,8 km², žije tu 757 500 obyvateľov a v metropolitnej oblasti 1,3 milióna. Staré mesto je charakteristické početnými historickými stavbami. Mesto je sídlom Jagelovskej univerzity a poľskej Akadémie vied.

Wawel je vápencové návršie na ľavom brehu rieky Visla. Je to symbolické miesto s veľkým významom pre Poliakov. Nachádza sa tu kráľovský zámok a katedrála. Bolo tu korunovaných mnoho poľských kráľov.

Mesto Krakov vzniklo približne okolo roku 800 ako obranný hrad Vislanov na križovatke obchodných ciest. Koncom 9. storočia bolo mesto súčasťou Veľkej Moravy. Od roku 1038 bol Krakov sídelným mestom Poľska. V roku 1596 sa hlavným mestom stala Varšava, no Krakov zostal korunovačným mestom.

Wawelský hrad je gotický hrad na Wawelskom návrší v Krakove postavený na príkaz Kazimíra III. Veľkého a pozostávajúci z mnohých objektov okolo centrálného dvora. V 14. storočí bol prebudovaný podľa Hedvigy I. a Vladislava II. Jagela. Počas ich panovania vznikla potreba pristavenia veže, ktorá dostala názov „Kuracia stopa“ (Kurza Stopka) a Dánska veža. Ich komnata obsahovala meč Szczerbiec, ktorý sa používal pri korunovačných ceremóniách a dnes je vystavený. V tom čase pribudli aj ďalšie objekty, ktoré slúžili ako štvrte pre duchovenstvo, kráľovských úradníkov a remeselníkov.

Hlavné námestie s Bazilikou Nanebovzatia najsvätejšej Panny Márie a trhovou halou Sukiennice.

Počas adventu sa stáva perlou celej krajiny a priťahuje turistov z ďalekého okolia. Trhy na Hlavnom námestí, nazývanom tiež Rynek Główny, sa začínajú každoročne na prelome novembra a decembra a trvajú do Štedrého večera.

ZAÚJIMAVÉ MIESTA V KRAKOVE

Krakov je jedným z najdôležitejších poľských turistických centier s cennými pamiatkami z rôznych období. V Krakove sa nachádza vyše 6 tisíc historických objektov, z ktorých najznámejšie sú:

- Hlavné námestie
- Katedrála svätého Václava a svätého biskupa Stanislava (Katedra na Wawelu)
- Kráľovský zámok (Zamek Królewski na Wawelu)
- Bazilika Nanebovzatia najsvätejšej Panny Márie (Kościół Mariacki)
- Dračia diera (Smocza Jama)
- Kostol sv. Vojtecha (kościół św. Wojciecha)
- Radničná veža (Wieża ratuszowa w Krakowie)
- Renesancná trhovňa hala Sukiennice (Sukiennice w Krakowie)

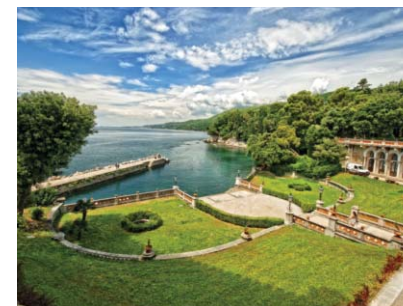
KATALÁNSKO A GOTICKÁ BARCELONA S KÚPANÍM

Ak chcete spoznávať, no zároveň sa aj trochu vyšantíť v mori, je pre vás tento 9-dňový zájazd tou správnu voľbou. Počas zájazdu na vás čaká celodenný výlet do Barcelony, prehliadka gotickej štvrte, katedrály a prístavu. Barcelona modernistická – prehliadka exteriéru katedrály Sagrada Familia, okružná prehliadka barcelonskými skvostami – rozsiahly urbanistický komplex „Ensanche“, Gaudiho diela Casa Batlló, La Pedrera, voľný čas vhodný na návštevu napr. Picassovho múzea, Národného múzea či múzea FC Barcelona. Dostanete sa do najvýznamnejšieho pútnického miesta Katalánska – výnimočného horského kláštora Montserrat s čiernou madonou, umiestneného v horských bralách v rozprávkovej krajine. Neskôr bude možnosť kúpania a relaxu.

V múzeu, ktoré sa nachádza v kláštore, sú maľby majstrov, akými boli El Greco, Caravaggio a Picasso.

Navštívite rodné mesto slávneho maliara surrealizmu Salvadora Dalího – Figueras, jeho unikátne múzeum, pokračovanie do Cadaques – malebného prímorského mestečka s bielymi kamennými uličkami a nezameniteľnou atmosférou, ktoré si obľúbilo mnoho umelcov, medzi nimi Salvador Dalí, Pablo Picasso, Joan Miró, Walt Disney, André Breton, F. G. Llorca. Budete mať možnosť posedenia v príjemných kaviarňkách. Pozriete si najkrajšiu botanickú záhradu Costa Bravy – Jardí Botanic Mar i Mutra, so 7 000 druhmi stredozemných a tropických rastlín. Neskôr transfer do Tossa de Mar, jedného z najkrajších a najromantickejších letovísk na pobreží Costa Brava. Prehliadka zahŕňujúca illa Vieja, opevnenú časť Tossy, centrum a domy zo 14. až 17. storočia, kostol Sant Vincenc, Museo Municipal s dielami moderného umenia – Marc Chagall. Pozriete si Gironu, mesto s jednou z najzachovalejších stredovekých židovských štvrtí, čarovnými stredovekými hradbami a krásnymi románskymi kostolmi. Nachádza sa tu katedrála s vežou Karola Veľkého, románske kostoly San Pere de Galligans a San Nicolás, židovská štvrť, stredoveké hradby. Presun do Besalú, nádherného stredovekého mesta s románskymi kostolmi Sant Vicenc a Sant Pere, pozostatok benediktínskeho kláštora so zachovalými kúpeľmi, opevnený most cez rieku Fluviá. Svoju bohatú púť po Katalánsku ukončíte celodenným oddychom na pláži, prípadne voľným programom.

CHCETE VIDIEŤ VEĽA, NO MÁTE MÁLO ČASU?... NEVADÍ...

Ak patríte k cestovateľom, ktorí majú málo času alebo ste dynamickí a radi spoznávajú rýchlo a veľa, je pre vás vhodný napríklad 4-dňový poznávací zájazd RAKÚSKO, TALIANSKO A SLOVINSKO bez nočných jázd, kde stihnete prejsť pamiatky a zaujímavosti miest ako Gratz, Wörthersee, Lipica, Terst, Škockjanske jaskyne, Ljubljana a Ptuj.

Ideálne v tomto prípade sú taktiež zájazdy k našim susedom, ktorých máme k dispozícii hneď niekoľko: POLSKO – duchovné a historické, POLSKO – Mazurské jazerá a pobrežie Baltského mora, ČECHY – Praha, zámky a hrady v Čechách, ZLATÝ ČESKÝ TROJHOLNÍK, Morava, Čechy – Adršpašské skaly a okolie, a samozrejme naši južní susedia – MAĎARSKO – klobásový festival, tradície a história...

Či už je teda času málo alebo veľa, cestujte, spoznávajte, bavte sa a nezabudnite – lepšie je raz vidieť, než stokrát počuť...

Viac informácií k jednotlivým zájazdom a množstvo ďalších zaujímavých cestovateľských ponúk nájdete na: **www.turancar.sk**

je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť

Poznáte ten pocit, keď počúvate cestovateľské zážitky rodiny či priateľov a v duchu sa snažíte predstaviť si, aké to asi bolo? A prečo si teda nenazbierať svoje vlastné zážitky? TAK CESTUJTE, SPOZNÁVAJTE, BAVTE SA A... ROZPRÁVAJTE!

DNES PRE VÁS VYBERÁME:

SEVERNÉ A JUŽNÉ ÍRSKO

Počas tejto 11-dňovej poznávacej cesty na vás čaká návšteva zámku Kilkenny, postaveného v roku 1195, obklopeného rozsiahlym zámockým parkom, prehliadka

usadlosti Muckross House and Gardens, odkiaľ sa presuniete k jednej z najnavštevovanejších atrakcií južného Írska, k útesom Cliffs of Moher (Mohérske útesy) a O' Brianovej veži, s úžasným výhľadom na Atlantický oceán, ostrov Aran a celú oblasť Galwayského zálivu. Presuniete sa k jednej z najstarších jaskýň v Írsku – Ailwee cave – s vyše kilometrom chodieb, podzemnou riekou a vodopádom smerujúcim k srdcu pohoria. Fotoaparát vyťažíte pri pohorí Ben Bulbin, zastavíte pri moste Carrick Bridge, a v závislosti od času vás čaká krátka prehliadka mesta Londonderry. Nevynecháte Giant's Causeway (Obrov chodník alebo Park organových píšťal, UNESCO), ktorý je výsledkom dávnej sopečnej činnosti a tvorí ho približne 40 000 čadičových stĺpov vystupujúcich zo zeme tvoriacich pomyselnú hrádzu smerujúcu ku škótskemu ostrovu Staffa.

Ďalšia zastávka bude Belfast, prehliadka hlavného mesta severného Írska zahŕňujúca radnicu, hodinovú vežu Albert Memorial Clock Tower a múzeum Titanic, ktoré vás prevedie informáciami o výstavbe a tragickom konci tejto lode. Dostanete sa k archeologickej lokalite Brú na Bóinne tzv. Boynovský palác (UNESCO), kde sa nachádzajú najmä hrobky a rôzne menhiry. Megalitické pamiatky sú dokonca staršie ako slávny Stonehenge. Po prehliadke presun k zámku Malahide pochádzajúceho z 12. st., asi 14 km od Dublinu. Samozrejme, absolvujete prehliadku Dublinu, zahŕňujúcu budovu parlamentu, radnicu, štvrť Temple bar plnú barov a reštaurácií, prehliadku Christ Church Cathedral – najstaršej dublinskej budovy pochádzajúcej z 11. st. a Dublinského hradu. V popoludňajších hodinách završíte svoj výlet ochutnávkou írkej whisky Jameson.

Väčšina stĺpov je šesťhranná, ale nachádzajú sa tu aj niektoré so štyrmi, platmi, sedmimi a ôsmimi hranami.

Znečistenie ovzdušia dnes predstavuje jednu z najväčších environmentálnych aj zdravotných hrozieb, ku ktorej značne prispievajú ľahké úžitkové vozidlá a rozmach elektronického obchodovania. Spoločnosť Voltia vznikla, aby tento problém riešila. Voltia je priekopníkom podnikateľského modelu, pri ktorom ponúka elektrické dodávky ako službu a široké nasadenie elektromobilov do firemných flotíl ako bezrizikovú a ekonomicky efektívnu možnosť.

voltia

elektrická dodávka v praxi

MED-ART – partner elektromobility

Hlavnou výhodou elektrických vozidiel sú nepochybne ich nulové lokálne emisie a s tým spojená **ochrana životného prostredia**. Výhody má však aj samotná jazda na elektromobile. Šoférovať elektrické auto je nová a iná skúsenosť a prvý kontakt s elektrickou dodávkou príjemne prekvapí. Prinášame vám prehľad hlavných výhod pri šoférovaní elektrickej dodávky oproti tomu, na čo sme zvyknutí pri vedení štandardného vozidla.

chráňte s nami **ŽIVOT**

4 výhody pri šoférovaní elektrickej dodávky

1. TICHŔ

Elektrické autá sú úplne tiché. Po naštartovaní, ktoré spočíva v tom, že stlačíte tlačidlo „štart“, nepríde žiaden zvuk z motora. Nejedná sa o klasické naštartovanie, len sa zapína elektrický okruh a počítač vozidla ako pri mobilnom telefóne či inom inteligentnom zariadení. Ani pri rozbehu a zrýchľovaní nepríde ten zvuk vysokých otáčok, na ktorý sme zvyknutí z dieselových dodávok, elektrické vozidlo sa rozbehne a zrýchli opäť bez zvuku a veľmi plynule.

2. ZRÝCHLENIE

Elektrické motory sú pri rozbiehaní rýchlejšie ako dieselové, nemajú prevody a poskytujú plné zrýchlenie akonáhle stlačíte plynový pedál. Netreba preradovať, čo ešte viac prispieva k pohodlnej a plynulej jazde. Zrýchlenie je jedna z funkcií, ktorú si naozaj treba vyskúšať a užiť si ten pocit, keď sa na križovatke rozbehnete oveľa rýchlejšie ako vozidlá okolo.

3. REKUPERÁCIA

Elektrické dodávky využívajú režim rekuperácie, teda spätné nabíjanie batérie pri brzdení. Elektromobil začne brzdiť akonáhle spustíte nohu z plynového pedálu a tým dobíja batériu. Elektrická dodávka ponúka aj extra režim rekuperácie, tzv. eco režim vhodný najmä pri jazde po meste, kedy vozidlo pri pustení

plynu začne brzdiť ešte intenzívnejšie a tým dobíja batériu rýchlejšie. Princíp rekuperácie motorom navyše šetrí brzdy, ktoré tak vydržia násobne viac ako pri klasických spaľovacích motoroch.

4. PRAKTICKÉ VÝHODY PRE KURIÉROV

Elektrická dodávka poskytuje aj praktické výhody pre šoférov – kuriérov. Napríklad možnosť nechať auto naštartované, vystúpiť a odovzdať balik bez toho, aby auto hlučne znečisťovalo ovzdušie okolo a zbytočne míňalo energiu na udržiavanie chodu motora. Keďže kuriéri trávajú v dodávkach často väčšinu dňa, určite ocenia aj tichú a plynulú jazdu bez potreby meniť rýchlosti a preradovať.

Existuje viacero spôsobov ako sa dá batéria dobíť. Od klasickej zásuvky doma až po inteligentné nabíjanie prostredníctvom „wall-boxov“, ktoré sú online prepojené s operátorom a v prípade potreby zabezpečia, že elektrické vozidlo bude ráno vždy nabité a pripravené na rozvoz tovaru.

Pre jazdy na dlhšie vzdialenosti je na Slovensku dostupná verejná sieť rýchlonabíjajúcich staníc spoločnosti GreenWay, na ktorých sa dá batéria dobíť počas prestávky. Súčasťou služieb spoločnosti Voltia a Greenway je aj zabezpečenie výstavby a prístupu k nabíjacej infraštruktúre pre tretie strany a poradenstvo.

neo-angin®

junior-angin

**neo-angin®
TriActive**

neo-angin®

Na bolesť v hrdle

jednoducho **neo-genialny**

● **neo-angin® s TriActive** formulou bojuje proti bolesti v hrdle **3** účinnými látkami

● dezinfikuje ústnu dutinu

● lieči bolesť

● potlačuje zápal

naviac s príjemným chladivým efektom

Liečivými látkami prípravkov neo-angin bez cukru, neo-angin čerešňa a neo-angin šalvia sú dichlórbenzénmetanol, amylmetacresol a levomentol. Na miestne použitie v ústach a hrdle. Čítajte pozorne príbalový leták. Junior-angin sirup a junior-angin pastilky sú zdravotnícke prostriedky.

Už 20 rokov s Vami

VAŠA
— LEKÁREŇ —

VÝHODY, KTORÉ VÁS POSÚVAJÚ VPRED

TV A ONLINE KAMPANE

PRAVIDELNÉ MESAČNÉ AKCIE

VERNOSTNÝ SYSTÉM

ODMENY PRE ZAMESTNANCOV

KUPÓNOVÁ KNIŽKA

ZĽAVOVÉ KUPÓNY